

**LÄHETYSTÖILMIÖ KULOSAAREN HUVILA-ALUEELLA -
RAKENNETUN KULTTUURIYMPÄRISTÖN TARKASTE-
LUA KOKEMUKSELLISEN TIEDON AVULLA**

Veera Berner
Maisterintutkielma
Kulttuuriympäristön tutkimus
Taidehistoria
Musiikin, taiteen ja
kulttuurin tutkimuksen laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2024

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis- yhteiskuntatieteellinen	Laitos Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Tekijä Veera Berner	
Työn nimi LÄHETYSTÖILMIÖ KULOSAAREN HUVILA-ALUEELLA – Rakennetun kulttuuriympäristön tarkastelua kokemuksellisen tiedon avulla	
Oppiaine Taidehistoria	Työn laji Maisterintutkielma
Aika Kevät 2024	Sivumäärä 53
Tiivistelmä <p>Tämän maisterintutkielman tavoitteena on tarkastella, minkälainen rakennettu kulttuuriympäristö Helsingissä sijaitseva Kulosaaren huvila-alue on tänään, tasapainoillessaan asuinalueen, suurlähetystöjen ja arvokkaan rakennetun kulttuuriperinnön kesken. Tutkielma nostaa esiin huvila-alueella yli 70 vuoden ajan vaikuttaneen lähetystöilmiön, joka ei juurikaan ole saanut huomiota. Tarkastelen tutkielmassa huvila-alueen rakennettua kulttuuriympäristöä tilan käyttäjien ja kokijoiden näkökulmasta katsoen, jolloin keskeisen teoreettisen viitekehyksen muodostava kulttuuriympäristön käsite jäsenyyden ja ympäristön suhteessa. Arjen näkökulma korostaa kokemuksellisuutta ja kokemuksellisen tiedon tärkeyttä rakennetun kulttuuriympäristön tarkastelussa.</p> <p>Kyselytutkimuksen aineiston olen kerännyt verkkokyselynä paikallisilta asukkailta, ja aineiston analysoin keskeisesti laadullisin keinoin sisällönanalyysin avulla. Vastauksia olen hakenut siihen, miten kulo-saarelaiset käyttävät ja kokevat arkiympäristöään, mikä siellä on heille tärkeää tai merkityksellistä, miten he tuntevat huvila-alueen sisällä rajautuvan valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön (RKY) ja millaisena he kokevat lähetystöilmiön vaikutuksen huvila-alueella. Kokonaisuudessa analyysi kuvaa kyselyn tuloksia. Kyselyyn vastasi yhteensä 77 paikallista asukasta. Aineisto on tallennettu SKS:n arkistoon avoimeksi aineistoksi.</p> <p>Lähes kaikki kyselyn vastaajat kokivat huvila-alueen itselleen tärkeänä. Alue oli tärkeä monista eri syistä, ja vastauksissa korostui etenkin huvila-alueen rakennukset, luonto, meren läheisyys, kauneus ja rauhallisuus. Asumisen lisäksi huvila-aluetta käytettiin ulkoiluun ja virkistytymiseen sekä rauhoittumiseen ja oleiluun. Kokemuksellisen tiedon valossa lähetystöilmiö näyttäytyi melko myönteisenä, vaikka vastakkaisia mielipiteitä myös esiintyi. Keskeisesti lähetystöjen koettiin tuovan turvallisuutta, kansainvälisyyttä, monikulttuurisuutta ja arvostusta alueelle. Tutkielma osoitti, että kyselyyn vastanneet paikalliset asukkaat mieltävät lähetystöilmiön osaksi rakennettua kulttuuriympäristöä. Lähetystökiinteistöjen määrään oltiin melko tyytyväisiä.</p>	
Asiasanat kulttuuriympäristö; rakennettu kulttuuriympäristö; kokemuksellinen tieto; lähetystö; Kulosaari; huvilakaupunki	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopiston digitaalinen julkaisuarkisto (JYX)	
Muita tietoja	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	Tausta.....	1
1.2	Tutkimuskohde ja tutkimuskysymykset	1
1.3	Tutkimusmenetelmä, tutkimusaineisto ja aikaisempi tutkimus.....	3
1.4	Rakennetun kulttuuriympäristön tutkimus.....	5
1.5	Paikallinen kokemuksellinen tieto	8
2	KULOSAAREN HUVILA-ALUE RAKENNETTUNA KULTTUURIYMPÄRISTÖNÄ.....	11
2.1	Asuinalue	11
2.2	Arvokas rakennettu kulttuuriympäristö	18
2.3	Lähetystöilmiö	21
3	KYSELY KULOSAARELAISILLE	28
3.1	Sähköinen kyselylomake.....	28
3.2	Mainos ja linkki kyselylomakkeeseen.....	30
3.3	Kyselyn tiedote ja arkistointilupa	30
3.4	Kyselyyn vastanneiden taustatiedot	31
4	KYSELYN TULOKSET	33
4.1	Aineiston analysointi.....	33
4.2	Kulosaaren huvila-alue arkiympäristönä.....	34
4.3	Lähetystöilmiön merkitys paikallisille asukkaille.....	40
5	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	46
	LÄHTEET	48
	KUVALUETTELO	52
	LIITTEET.....	53

LYHENTEET

HKA: Helsingin kaupunginarkisto

RKY: Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö

SKS: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura

1 JOHDANTO

1.1 Tausta

Kulosaari, Helsingin 42. kaupunginosa on yksi Helsingin suurimmista lähetystökaupunginosista. Lähetystöilmiö sai alkunsa 1950-luvulla, kun Kulosaaren tulivat ensimmäiset ulkovaltojen edustustot. Ilmiö on hyvin alueellinen, painottuen saaren vanhimpaan rakennettuun kulttuuriympäristöön, huvila-alueelle. Kulosaaren huvila-alue on myös asuinalue ja arvokas ja ainutlaatuinen rakennettu kulttuuriympäristö, josta osa kuuluu maamme valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen joukkoon (RKY).

Jatkuva muutos on tyypillistä kulttuuriympäristöille. Kulosaarelaisena olen saanut seurata huvila-alueen tasapainoilua asuinalueen, lähetystöjen ja arvokkaan rakennusperinnön kesken jo pidempään. Muutos ei ole aina kovin näkyvää ja lähetystöilmiö muuttaakin mielestäni hitaasti, hiljaa ja melko huomaamatta huvila-alueen rakennettua kulttuuriympäristöä. Aloittaessani opintoni Jyväskylän yliopiston kulttuuriympäristön tutkimuksen maisteriohjelmassa, lähetystöilmiö oli heti alkuun varteenotettava vaihtoehto maisterintutkielman aiheeksi. Valinta oli lopulta helppo, sillä arkkitehtuurista kiinnostuneena taidehistorioitsijana halusin ymmärtää lähetystöilmiön vaikutusta rakennettuun kulttuuriympäristöön syvemmin.

1.2 Tutkimuskohde ja tutkimuskysymykset

Tämä kulttuuriympäristöntutkimuksen maisterintutkielma nostaa esiin aiheen, joka on jäänyt melko vähälle huomiolle. Vaikka Kulosaaren historiaa on tutkittu paljon on lähetystöilmiön tarkastelu aikaisemmassa tutkimuksissa jäänyt vähäiseksi. Mielestäni aihetta on tärkeä tutkia. Lähetystöjä on ollut Kulosaassa jo yli 70 vuoden ajan. Ne

kuuluvat osaksi alueen historiaa, kulttuuria kuin rakennettua ympäristöäkin. Lähetystöt ovatkin omalta osaltaan vaikuttaneet siihen millainen Kulosaari on tänään. Tutkielmani ei keskity yksittäisiin lähetystöihin, lähetystöarkkitehtuuriin tai kokoa yhteen Kulosaaren lähetystöjen historiaa. Tutkielman tarkoitus on olla pikemminkin kartoittava, selvittäen vähäiselle tutkimukselle jäänyttä ilmiötä Kulosaaren huvila-alueella.

Tutkielmassa yhdistyy lähetystöilmiön ja rakennetun kulttuuriympäristön tarkastelu. Alueellisesti rajaan tarkasteluun vain Kulosaaren huvila-alueelle, sillä kaikki ulkovaltojen edustustot sijaitsevat Kulosaassa vanhan rakennetun huvilakaupungin alueella. Työn ulkopuolelle rajaan myöhemmin rakennetut alueet Kulosaassa, joiksi katson 1960-luvulla rakennetut kerros- ja rivitaloalueet. Ajallisesti suuntaan tarkastelun nykytilan tutkimiseen selvittäen millaisena lähetystöilmiö koetaan huvila-alueen rakennetussa kulttuuriympäristössä. Koska kulttuuriympäristötyö ja -tutkimus nojaa menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden hahmotteluun, tarkastelee maisterintutkielmani myös kaikkia näitä kolmea ulottuvuutta.

Lähestyn aihetta arjen näkökulmasta katsoen. Annan paikallisten asukkaiden äänen kertoa, millainen arjen ja toiminnan paikka huvila-alue on ja miten he kokevat lähetystöilmiön vaikutuksen siellä. Paikallisiksi asukkaiksi katson kaikki kulosaarelaiset, riippumatta siitä missä he Kulosaassa asuvat. Vaikka paikallisia ovat yhtä lailla muut alueen käyttäjät ja kokijat tai esimerkiksi lähetystöjen työntekijät, en ole heitä tutkielmassa erikseen lähestynyt. Olen kiinnostunut siitä, millaisia merkityksiä juuri arjen asiantuntijuus nostaa esiin ja tuo mukaan keskusteluun. Nykyisin maankäytön suunnitteluprosesseja pyritään tekemään vuorovaikutuksessa, moniäänisesti. Asukkaiden osallistaminen on kuulunut lakisääteisenä osana kaavasuunnitteluun vuodesta 2000 lähtien, jolloin maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL 132/1999) uudistui.¹ 1.1.2025 maankäyttö- ja rakennuslaki uudistuu jälleen. Uudistuvan alueidenkäyttölain (752/2023) yksi keskeinen tavoite on lisätä asukkaiden osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia oman elinympäristön suunnitteluun.² Kansalaisen oikeus osallistua ja vaikuttaa elinympäristönsä kehittämiseen on kirjattu Suomen perustuslain 2§:ään.³ Vaikka lakiin on ollut kirjattuna jo pidempään asukkaiden osallistaminen ja kansalaisten oikeus osallistua ja vaikuttaa, on asukkaat tiedon tuottajina huomioitu vielä vähäisesti maankäytön suunnittelun erilaisissa prosesseissa. Näkökulmani valinnalla olen halunnut korostaa tätä ajankohtaista, paikallisen kokemuksellisen tiedon

¹ Maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL 132/1999). Sähköinen lähde, viitattu 12.9.2023.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990132>

² Maankäyttö- ja rakennuslaki uudistuu. Sähköinen lähde, viitattu 12.9.2023. <https://mrluudistus.fi> ja Laki maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta (752/2023). Sähköinen lähde, viitattu 12.9.2023. <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230752>

³ Suomen perustuslaki (731/1999). Sähköinen lähde, viitattu 12.9.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

merkitystä. Työn olen suunnannut kaikille rakennetuista kulttuuriympäristöistä kiinnostuneille ja erityisesti Helsingin rakennussuojelun ja kaupunkisuunnittelun parissa työskenteleville herättämään keskustelua, miten tasapainoa voidaan ylläpitää laajenevan lähetystöilmiön, tiivistyvän asuinalueen ja arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön välillä.

Tämän tutkielman tavoitteena on selvittää, millainen rakennettu kulttuuriympäristö Kulosaaren huvila-alue on paikallisille asukkaille. Haen vastauksia siihen, millainen arjen ympäristö huvila-alue on; miten kulosaarelaisen käyttävät ja kokevat omaa ympäristöään, mikä siellä on heille tärkeää tai merkityksellistä ja millaisena he kokevat lähetystöilmiön huvila-alueella. Tutkimuskysymykseni ovat:

1. *Millainen rakennettu kulttuuriympäristö Kulosaaren huvila-alue on nykyisin?*
2. *Miten paikalliset asukkaat kokevat lähetystöilmiön Kulosaarissa?*

Kokonaisuudessa pyrin tutkielmassa vastaamaan ja kuvailemaan millaisena lähetystöilmiö näyttäytyy huvila-alueen rakennetussa kulttuuriympäristössä.

1.3 Tutkimusmenetelmä, tutkimusaineisto ja aikaisempi tutkimus

Maisterintutkielmani on luonteeltaan laadullinen tutkimus, jossa pyrin ymmärtämään valitsemani tutkimuskohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti.⁴ Ymmärtämään pyrkivän käytännöllisen tiedonintressin taustalla toimii metodologisena valintana hermeneutiikka. Tutkimusmenetelmänä käytän kyselytutkimusta (*survey-tutkimus*), jonka olen toteuttanut haastattelujen sijaan sähköisenä lomakekyselynä. Kysely on perinteinen⁵ aineistonkeruumenetelmä, jossa tietyin kriteerein valitulta ihmisjoukolta kysytään vastauksia samoihin kysymyksiin.⁶ Kun tietoa kerätään suurelta joukolta ihmisiä, kuten tässä paikallisilta asukkailta, toimii sähköinen kyselylomake helppona, nopeana ja taloudellisena aineistonkeruumenetelmänä.⁷ Sähköiseen kyselyyn vastataan itsenäisesti, saatujen ohjeiden pohjalta.⁸ Tämä kyselytutkimus on tehty poikittaistutkimuksena, missä verkkokyselynä hankittu uusi aineisto on kerätty tietyinä määritettynä ajanjaksona.⁹ Sähköisen kyselylomakkeen

⁴ Lähdesmäki ym. 2009. Menetelmäpolkuja humanisteille. Jyväskylän yliopisto, humanistinen tiedekunta. Sähköinen lähde, viitattu 19.9.2023. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja>

⁵ Valli 2018, 92.

⁶ Lähdesmäki ym. 2009. Menetelmäpolkuja humanisteille. Jyväskylän yliopisto, humanistinen tiedekunta. Sähköinen lähde, viitattu 19.9.2023. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja>

⁷ Valli ja Perkkilä 2018, 118.

⁸ Valli 2018, 93.

⁹ Valli ja Vastamäki 2018, 129.

jakamiseen olen hyödyntänyt sosiaalista mediaa ja Facebook (FB) yhteisöpalvelua. Kyselytutkimuksen avulla voidaan kerätä ja tarkastella tietoa yhteiskunnallisista ilmiöistä, mutta myös ihmisten toiminnasta, kokemuksista, mielipiteistä, arvoista kuin asenteista.¹⁰

Tarkastelen verkkokyselynä kerättyä tutkimusaineistoa keskeisesti laadullisin keinoin, sisällönanalyysin avulla. Tutkielmani sisällönanalyysi keskittyy siihen, mistä asioista ja aiheista eli teemoista paikalliset asukkaat puhuvat vastauksissaan.¹¹ Kokonaisuudessa analyysi kuvaa kyselyn tuloksia. Tutkimusaineisto koostuu kulosaarelaisilta kerätyistä kokemuksista, millainen arjen ja toiminnan paikka huvila-alue on ja millaisena he näkevät lähetystöilmiön alueella. Aiheen ajallisuuden ja tilallisuuden ymmärtämiseksi perehdyin huolella aikaisempaan tutkimukseen ja toteutin kenttätöitä huvila-alueella ennen kyselylomakkeen laatimista. Näin kysely soveltui kohderyhmälle ja oli muodoltaan tarkoitukseen sopiva.¹²

Kulosaaresta on kirjoitettu paljon. Kulosaaren Kotiseuturahaston säätiö on vaikuttanut monen paikallisteoksen syntyyn tukemalla, tilaamalla ja kustantamalla kirjahankkeita.¹³ Laura Kolben väitöskirja *Kulosaari – neljä paremmasta tulevaisuudesta* ilmestyi vuonna 1988. Väitöstutkimus on hyvin yksityiskohtainen kuvaus Kulosaaren huvilakaupungin suunnittelun, kasvun ja kehityksen vaiheista tarkastellen myös laajemmin huvilakaupungin syntyyn ja muotoutumiseen vaikuttaneita yleisiä tekijöitä.¹⁴ Kolben tutkimuksen lisäksi olen käyttänyt apuna Minna Sarantola-Weissin toimittamaa koelmateosta *Kulosaari – koti ja kaupunginosa* (2022), Matti Räsäsen toimittamaa teosta *Kulosaari – huvilakiinteistöt ja niiden omistajat* (2004) sekä Mikko Koskelan, Jukka Lahen ja Janne Ridanpään kirjoittama teosta *Maailmanympärimatka Helsingissä – suurlähetystöt ja niiden historia* (2016), joka antoi minulle pienen katsauksen Kulosaaren suurlähetystöihin ja diplomaattisiin edustustoihin. Näiden lisäksi olen perehtynyt Kulosaaren huvila-alueen rakennussuojeluintentointeihin sekä puisto- ja puutarhahistoriallisiin selvityksiin. Luvussa kaksi tuon tarkemmin esiin aiheen aikaisempaa tutkimusta. Koska Kulosaaren lähetystöjä koskevaa kirjallisuutta on vähän, toteutin myös kenttätöitä huvila-alueella. Kenttätöiden tarkoitus oli havainnoida lähetystöilmiötä ja omien havaintojen pohjalta kartoittaa suurlähetystöjen käyttämiä kiinteistöjä. Paikansin lähetystökiinteistöt kartalle ja valokuvasin huvila-alueen rakennettua kulttuuriympäristöä. Lisäksi havainnoin lähetystökiinteistöjen erityispiirteitä, kuten esimerkiksi

¹⁰ Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2009, 185; Vehkalahti 2014, 11.

¹¹ Kallinen ja Kinnunen, 2021. Etnografia. Teoksessa Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto, Tampere. Sähköinen lähde, viitattu 16.4.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallönanalyysi/>

¹² Valli 2018, 92.

¹³ Grünthal, ym. 2023, 7.

¹⁴ Kolbe 1988, 15.

turvajärjestelmiä, aitoja, CD-merkityille diplomaattiautoille varattuja pysäköintiruu-
tuja, valtioiden lippuja, kylttejä, yms. Näiden kyselyä edeltävien esitöiden tarkoitus
oli koota minulle tietoa tutkimuskohteesta sekä pohjustaa ja tukea sähköisen kysely-
lomakkeen onnistumista. Lähetystöilmiön valokuvaamista jatkoin koko tutkielman
teon ajan. Kirjalliset lähteet sekä tekemäni havainnot tutkimusympäristöstä ovat vai-
kuttaneet sähköisen kyselylomakkeen toteutukseen.

*”Objektiivisuus syntyy oman subjektiivisuuden ymmärtämisestä”, kiteyttää Eskola ja Suo-
ranta minusta osuvasti.”¹⁵ Laadullisen tutkielman teko omasta elinympäristöstä oli
aluksi minulle ristiriitaista ja pohdin paljon omaa tutkijanpositiotani. Kulosaarelai-
sena en voinut sulkea itseäni työni ulkopuolelle eikä se onneksi ollut edes tarpeen.
Subjektiivisuutta on laadullista kyselytutkimusta tehtäessä vaikea edes sivuuttaa. Us-
kon, että kulttuuriympäristön kokeminen on tutkijalle tärkeää, jotta sitä voi ymmärtää.
Olen huomionnut tutkielmassa omakohtaisen suhteeni tutkimuskohteeseen ja pyrki-
nyt tekemisessäni läpinäkyvyyteen. Aineisto on sovittu tallennettavaksi Suomalaisen
kirjallisuuden seuran arkistoon avoimeksi aineistoksi.*

1.4 Rakennetun kulttuuriympäristön tutkimus

Tutkielman keskeisiä käsitteitä ovat *kulttuuriympäristö, rakennettu kulttuuriympäristö,
tila ja kokemuksellinen tieto*

Kulttuuriympäristö on käsitteenä moniulotteinen, joustava ja laaja termi. Se määritel-
lään ihmisen tuottamaksi ympäristöksi erotuksena luonnon ympäristöistä, joissa ih-
misen tuottamia rakenteita ei näy.¹⁶ Käsitteenä se vakiintui suomalaiseen ympäristö-
politiikkaan 1990-luvulla.¹⁷ Valtioneuvoston kulttuuriympäristöstrategiassa 2010–
2020 käsite määritellään seuraavasti: *”-- kulttuuriympäristöllä tarkoitetaan ihmisen toi-
minnasta tai ihmisten ja luonnon vuorovaikutuksesta syntynyttä, erilaisia ja eri-ikäisiä ele-
menttejä käsittävää kokonaisuutta – ihmisen päivittäistä ympäristöä. Osa siitä on suojeltu tai
muuten määritetty erityisen arookkaaksi. Kulttuuriympäristö sisältää myös aineettomia mer-
kityksiä”.*¹⁸ Kulttuuriympäristö jakautuu neljään osa-alueeseen, joita ovat kulttuuri-
maisema, rakennettu kulttuuriympäristö, muinaisjäänne ja perinnebiotoopit.¹⁹
Tutkielmani tarkastelee näistä osa-alueista vain rakennettua kulttuuriympäristöä.

¹⁵ Eskola ja Suoranta 1998, 17.

¹⁶ Hankonen ym. 2023, 13.

¹⁷ Sama.

¹⁸ Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Ympäristöministeriö 2014, 8–9.

¹⁹ Sama.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja rakennusperintö ovat pääsääntöisesti synonyymejä. Käsitteet viittaavat konkreettisesti rakennetun ympäristön lisäksi maankäytön ja rakentamisen historiaan ja tapaan, jolla rakennettu ympäristö on syntynyt.²⁰ Suomen arkkitehtuuripoliittisessa ohjelmassa 2022–2035 rakennettu ympäristö määritellään ”ympäristön osaksi, jota ihminen on rakentamalla muokannut”. Rakennusten lisäksi rakennettua ympäristöä ovat erilaiset rakennelmat ja rakennetut alueet, kuten esimerkiksi tiet, sillat, rautatiet, kanavat, padot, puistot, pihat ja puutarhat.²¹

Rakennettujen kulttuuriympäristöjen kohdalla kulttuuriympäristön käsitettä käytetään myös suppeammassa merkityksessä, hallinnollisena terminä. Tällöin kulttuuriympäristöllä ei tarkoiteta kaikkea ihmisten tuottamaa ympäristöä, vaan kulttuuriympäristön käsitteen avulla vahvistetaan suojelun näkökulmaa maankäytön suunnittelussa. Käsitteellä myös integroidaan rakennusperinnön eli rakennetun kulttuuri-perinnön suojelu osaksi muita hallinnon sektoreita.²² Institutionalisoitunut kulttuuriympäristön tai kulttuuriperinnön käsite on aina arvolatautunutta. Käyttämällä käsitettä viranomaiset merkitsevät ja rajaavat tunnustettuja ja säilyttämisen arvoiseksi luokiteltuja kohteita ja alueita eli arvottavat ympäristöä.²³

Oma arkiympäristö on kulttuuriympäristöä yhtä lailla kuin tunnetut ja suojellut kohteet. Myös tunnettu ja suojeltu kohde voi olla arkiympäristöä, niin kuin esimerkiksi huvila-alue on kulosaarelaisille. ”Kulttuuriympäristön -- käsitteen merkitys ja sisältö vaihtelee suuresti riippuen siitä, mistä näkökulmasta tai roolista käsin asiaa tarkastellaan” kirjoittaa Emilia Rönkkö väitöstutkimuksessaan ja hän jatkaa Sirkka Heinoseen viitaten, että ”käsitettä voidaan lähestyä esimerkiksi tilastollisesta, hallinnollisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta tai kulttuurisesta näkökulmasta samoin kuin asukkaan, viranomaisen tai päätöksentekijän roolista käsin”.²⁴ Tutkielmassani lähestyn kulttuuriympäristön käsitettä asukkaiden roolista katsoen, jolloin kulttuuriympäristön merkitykset muotoutuvat keskeisesti paikallisten asukkaiden arkipäiväisessä elämässä; tekemisessä, havaitsemisessa ja aistimisessa. Kulttuuriympäristön käsitteessä painottuu näin ihmisen ja ympäristön suhde.

Kulttuuriympäristö on eri tieteenalojen ja hallinnonsektoreiden välinen käsite.²⁵ Kulttuuriympäristöjä tutkitaan monilla tieteenaloilla ja käsitteestä käydään yhä keskustelua. Kulttuuriympäristötyössä- ja tutkimuksessa kulttuuriympäristöt nähdään

²⁰ Ympäristöministeriö 2013, 57.

²¹ Valtioneuvosto 2022, 64.

²² Hankonen ym. 2023, 12.

²³ Sama.

²⁴ Rönkkö 2012, 35.

²⁵ Kulttuuriympäristötutkimuksen seuran kotisivu. Sähköinen lähde, viitattu 16.10.2023.

<https://kulttuuriymparistotutkimuksenseura.wordpress.com/author/kulttuuriymparistotutkimus/>

ajallisesti kerrostuneina, toiminnallisten prosessien tuloksina, jotka muuttuvat jatkuvasti.²⁶ Kulttuuriympäristön merkitysten, prosessien ja ilmiöiden kokonaisvaltainen ymmärtäminen vaatii usein eri tieteenalojen tiedon ja näkökulmien hyödyntämistä ja huomioimista ja lähtökohtaisesti kulttuuriympäristön tutkimus on monitieteistä.²⁷ Kulttuuriympäristön tutkimuksen maisteriopinnoissa minulla on pääaineena taidehistoria. Tässä tutkielmassa tarkastelen Kulosaaren huvila-aluetta rakennettuna kulttuuriympäristönä taidehistorian, mutta myös humanistisen maantieteen ja kaupunkitutkimuksen viitekehyksessä. Rakennetun kulttuuriympäristön tarkastelu arkiympäristönä, arkisena elettyä tilana, tuo tutkielmassani yhteen ympäristön, arkkitehtuurin ja asukkaiden tutkimisen. Teoreettisena lähtökohtana toimii kulttuuriympäristön käsite, jonka lisäksi käytän jäsentämisen apuna tilan ja kokemuksellisen tiedon käsitteitä. Tilan käsite mahdollistaa kulttuuriympäristön tarkastelun sekä visuaalisena fyysisenä rakennettuna ympäristönä että toimijuuden näkökulmasta.

Taidehistorian tieteenalan anti kulttuuriympäristön tutkimukseen on kuvien ja ympäristöjen tulkitsemisessa ja kokemisessa sekä menneisyyden ymmärtämisessä.²⁸ Arkkitehtuuri on osa taidehistorian tieteenalaa ja myös rakennetut ympäristöt, maiset ja kaupunkitilat kuuluvat taidehistorian tutkimusalueeseen. Rakennustaidetta arkisena, rakennettuna ympäristönä on suomalaisessa taidehistorian perinteessä tarkastelleet esimerkiksi professori Henrik Lilius ja Riitta Nikula. Perinteisessä taidehistoriallisessa arkkitehtuuritutkimuksessa korostuu teos, tekijä ja tilan visuaaliset ominaisuudet ja rakennettua tilaa tarkastellaan irrallaan tilan käyttäjistä ja kokijoista. Tähän arkkitehtuuritutkimuksen perinteeseen taidehistorian professori Kirsi Saarikangas on lisännyt asukkaat ja tilan käyttäjät, ja sen myötä kokemuksellisen, eletyn ulottuvuuden.²⁹ Tutkimuksissaan hän tarkastelee merkitysten muodostumista rakennetussa ympäristössä eletyn tilan ja rakennetun tilan käsitteiden avulla, siirtäen huomiota kohti fenomenologista tilan tarkastelua. Saarikankaasta taidehistoria on parhaimmillaan käydessään vuoropuhelua muiden tieteenalojen kanssa.³⁰

²⁶ Rönkkö 2012, 147.

²⁷ Kuuva, Kähkönen ja Lähdesmäki 2015.

²⁸ Sama.

²⁹ Saarikangas 1998, 183; Saarikangas 2011.

³⁰ Saarikangas 2011.

1.5 Paikallinen kokemuksellinen tieto

Kulttuuriympäristön käsite määrittyy tutkielmassani suhteessa kokijaan. Arjen näkökulmasta lähestyminen korostaa kokemuksellisuutta, jolloin Kulosaaren huvila-alue voidaan Rönkköä mukaillen nähdä toimintaympäristönä, missä paikallisten asukkaiden ja muiden toimijoiden toiminta ja kokeminen määrittää kulttuuriympäristöä. Rönkkö tuo selkeästi esiin väitöstutkimuksessaan, että kulttuuriympäristöä ei tule ymmärtää pelkästään tilallisena eli aineellisena fyysisenä rakennettuna ympäristönä vaan siihen liittyy myös vahvasti aina ajallinen ja aineeton kokijan myötä syntyvä ulottuvuus, mistä hän käyttää nimeä sosiaalinen ympäristö.³¹ Tällöin ”-- tila ei ole ihmisen ja ympäristön ”välissä”, vaan inhimillinen olemassaolo on itsessään tilallinen ja tilallistava”.³² Oma elinympäristö ymmärretään näin tilallisuuden kautta, tietoisesti havainnoimalla ympäristöä toteaa Rönkkö referoiden eksistentiaalisuutta ja fenomenologiaa pohtinutta filosofi Martin Heideggeria.³³ Heideggerin ajattelussa ”tila kuuluu erottamattomasti ihmisenä olemiseen”, muotoilee arkkitehti Juhani Pallasmaa ja jatkaa siteeraten Heideggeria: ”Ihmistä ja tilaa ei voi erottaa. Tila ei ole sen paremmin ulkoinen objekti kuin sisäinen kokemus. Ei ole olemassa ihmistä ja tilaa vierekkäin --”.³⁴

Kun tilaa havainnoidaan näin sisältäpäin toiminnan ja kokemuksen kautta, tilan merkitykset muodostuvat Saarikangasta siteeraten ”ympäristön ja ihmisten kohtaamisissa ja näihin kohtaamisiin sisältyvässä liikkeessä nykyisyyden ja menneisyyden välillä”.³⁵ Myös arkkitehti Elisa el Harouny tarkastelee väitöskirjassaan elinympäristöä ja kokemista koskevia teorioita todeten, että etenkin arkiympäristöä ei pidä etäännyttää katsottavaksi kohteeksi, sillä ulkopuolinen etäinen tarkastelu korostaa ihmisen ja ympäristön erillisyyttä.³⁶ Etäältä katsoen arkiympäristö menettää ”olennaisen osan merkityksistään, jotka muodostuvat suhteessa elettyyn elämään, sen jokapäiväisiin käytäntöihin, sosiaalisiin suhteisiin ja arvoihin” toteaa El Harouny.³⁷ Sisältäpäin havainnointi voi tuoda kulttuuriympäristöstä esiin erilaisia arjen ja paikallisuuden tekijöitä, joka muuten saattaisivat jäädä pimentoon. Myös ympäristön muutoksiin reagointi voi olla nopeaa kokemuksellisen tiedon avulla. Paikalliset asukkaat tulisikin nähdä ja huomioida moninaisiin arjen kokemuksiin perustuen tärkeinä oman elinympäristön asiantuntijoita.

³¹ Rönkkö 2012, 151–153.

³² Rönkkö 2012, 153.

³³ Sama.

³⁴ Pallasmaa 1995, 249.

³⁵ Saarikangas 2016, 9.

³⁶ El Harouny 2008, 115.

³⁷ El Harouny 2008, 118.

"Tila avautuu kokemuksellisen tiedon käsitteelle paikallistasoa korostamalla", toteaa maantieteen tutkija Hannu Linkola puhuessaan Monen äänen maisema selvityshankkeen seminaarissa 23.11.2022.³⁸ Kulttuuriympäristöseuran tuottaman ja ympäristöministeriön julkaiseman Monen äänen maisema raportin 2023:19 taustalla on Euroopan neuvoston maisemayleissopimus (Council of Europe Landscape Convention, CoELC), joka määrittää maiseman koetuksi ympäristöksi.³⁹ Raportin mukaan kokemuksellinen tieto on *"kansalaisten omakohtaiseen kokemukseen pohjautuvaa tietoa. Se muodostaa oman tietokategoriansa. Muita tietokategorioita ovat esimerkiksi tutkimustieto, asiantuntijatieto ja perinnetieto"*.⁴⁰ Kaupunkitutkijan ja humanistisen maantieteen professorin Pia Bäcklundin mukaan kokemuksellinen tieto syntyy arjessa, kun henkilökohtaiseen maailmankuvaan nojaavia kokemuksia *"eletään, koetaan ja uskotaan todeksi"*.⁴¹ Ihminen kohtaa rakennetun kulttuuriympäristön aistien kautta; näkemällä, kuulemalla, tuntemalla ja haistamalla ympäristöä.⁴² Kokemukset ovat Bäcklundista aktiivisia tahdonilmauksia siitä, miten asiat ovat tai miten asioiden pitäisi olla.⁴³ Henkilökohtaisuuden lisäksi kokemuksellinen tieto on aina myös sosiaalista ja kulttuurista.⁴⁴ Subjektiiiviset havainnot jalostuvat toimijan todellisuudeksi esiyymmärryksen välityksellä toteaa Bäcklund ja kokemuksellinen tieto syntyy vasta kun annamme havainnoille merkityksiä käsitejärjestelmän, kuten kielen avulla.⁴⁵ Koska kokemuksellinen tieto voi Bäcklundin mukaan syntyä myös fiktiivisesti esimerkiksi kuulopuheiden tai median vaikutuksesta⁴⁶, tarkoitan kokemuksellisella tiedolla tässä tutkielmassa vain subjektiivista tietoa, joka perustuu *"yksilön omaan kokemukseen ympäröivästä tilasta"*.⁴⁷ Myös Monen äänen maisema raportissa kokemuksellinen tieto pohjautuu *"ihmisen elinympäristöstä saamiin välittömiin havaintoihin, vaikutelmiin ja kokemuksiin tai suullisena perintönä saatuun tietoon"*.⁴⁸ Käytän tutkielmassa kokemuksellisen tiedon edessä sanaa *"paikallinen"* sitomaan käsitteen fyysiseen ympäristöön. Näin olen halunnut korostaa kulosaarelaisilta kerätyn kokemuksellisen tiedon kiinnittymistä heidän omaan elinympäristöönsä.

Subjektiivisuuden vuoksi kokemuksellinen tieto institutionalisoituu heikosti⁴⁹ ja sen merkitystä ei aina tunnisteta tai tunnusteta maankäytön suunnitteluhankkeissa, lain

³⁸ Linkola 2022.

³⁹ Hankonen ym. 2023, 8.

⁴⁰ Hankonen ym. 2023, 20.

⁴¹ Bäcklund 2007, 59.

⁴² Rönkkö 2015.

⁴³ Sama.

⁴⁴ Bäcklund 2007, 56–57.

⁴⁵ Sama.

⁴⁶ Sama.

⁴⁷ Kaupunkitutkimuksen päivät Turussa 4.–5.5.2023 verkkosivu. Sähköinen lähde, viitattu 20.10.2023. <https://www.kaupunkitutkimuksenpaivat.net/tyoryhmat/oikeudenmukainen-ja-monilajinen-kaupunki/>

⁴⁸ Hankonen ym. 2023, 20.

⁴⁹ Sama.

osallistamisvelvoitteesta huolimatta.⁵⁰ Rönkkö näkeekin paikalliset asukkaat voimavarana, jota tulisi osata hyödyntää paremmin maankäytön suunnittelussa ja päätöksenteossa.⁵¹ Haasteena on, miten kokemuksellinen tieto pääsee (osallistamisen ja osallisuuden avulla) esiin ja muuntuu osaksi suunnittelutietoa. Vaikka maankäytön suunnittelu pyrkii nykyisin kohti avointa ja vuorovaikutteista suunnittelukulttuuria⁵², ei kokemuksellista tietoa vielä kerätä tai tietoa tuoteta yhdessä kovin järjestelmällisesti. Yhdessä tekemällä voitaisiin Linkolasta häivyttää ylätasoja ja sopeuttaa arvoja yhteen.⁵³ Tietokategoriana kokemuksellinen tieto ei siis ole vielä valtavirtaa. Hallinnollisesti kyse onkin melko uudesta ja heikosti jäsentyneestä asiasta, todetaan Monen äänen maisema raportissa.⁵⁴

⁵⁰ Kaupunkitutkimuksen päivät Turussa 4.-5.5.2023 verkkosivu. Sähköinen lähde, viitattu 20.10.2023. <https://www.kaupunkitutkimuksenpaivat.net/tyoryhmat/oikeudenmukainen-ja-monilajinen-kaupunki/>

⁵¹ Rönkkö 2012, 207.

⁵² Valtioneuvosto 2022, 28.

⁵³ Linkola 2022.

⁵⁴ Hankonen ym. 2023, 21.

2 KULOSAAREN HUVILA-ALUE RAKENNETTUNA KULTTUURIYMPÄRISTÖNÄ

2.1 Asuinalue

Kulosaaren huvila-alueeksi kutsutaan osaa Kulosaarta, jonka rakennettu ympäristö pohjautuu vanhoihin huvilakaupungin suunnitelmiin. Alue ei kata koko Kulosaarta. Lars Sonckin laatimasta ja Bertel Jungin uudistamasta Kulosaaren huvilakaupungin kaavasuunnitelmasta jäi toteutumatta Kulosaaren keskiosa ja pohjoisrannat. Huvila-alue sijaitsee keskeisesti Kulosaaren itäisillä, eteläisillä ja läntisillä ranta-alueilla.

Kuva 1. Huvila-alue merkittynä punaisella värillä Lars Sonckin kaavasuunnitelman pohjalta tehtyyn karttaan vuodelta 1909. Punaisella on osoitettu lohkotut huvilatontit, joista Ab Brändö Villastad -yhtiön kiinnitykset poistetaan. Allan Granfelt/Armas Lindgren 22.7.1909. Kuva HKA.

Huvila-alueen juuret ulottuvat vuoteen 1907, jolloin Kulosaaren huvilakaupungin rakentaminen alkoi uudenlaisen Euroopasta omaksutun puutarhakaupunki-ihanteen innoittamana. Ajan ihanteen kiteytti englantilainen Ebenezer Howard teoksessa *Tomorrow, A Peaceful Path to Real Reform* (1898). Itsenäiseen ja omavaraiseen puutarhakaupunkiin (*garden city*) tuli yhdistää kaupungin ja maaseudun edut.⁵⁵ Aktiebolaget Brändö Villastad osakeyhtiön perustajat⁵⁶, ryhmä nuoria arkkitehteja, insinöörejä ja liikemiehiä, edustivat uutta aikaa, ihannetta ja sen muovaajia.⁵⁷

Huvilakaupunkiyhtiö Ab Brändö Villastad (1907–1929) perustettiin 8.6.1907.⁵⁸ Heti perustamisen jälkeen yhtiö osti ja palstoitti asumattoman saaren ja ryhtyi ripeästi suunnitteluun ja huvilatonttien myyntiin sekä järjestelemään raitiovaunuyhteyttä Helsinkiin.⁵⁹ Valmisteluja oli tehty jonkin verran jo etukäteen. Tavoitteena oli luoda moderni, laadukas ja viihtyisä merellinen asuinympäristö samanhenkiselle nuorekkaalle porvarilliselle keskiluokalle.⁶⁰ Huvilanrakentajiksi ja uuden huvilayhdyskunnan ympärivuotisiksi asukkaiksi tavoiteltiin Helsingistä pois muuttavaa keskiluokkaa.⁶¹

Tarve Kulosaaren kaltaiselle turvalliselle, rauhalliselle ja sosiaalisesti yhdenmukaiselle asuinalueelle syntyi Helsingissä, kuten monissa muissakin Euroopan kaupungeissa, teollistumisen, kaupungin kasvun ja asunto- ja tonttipulan myötä kirjoittaa Laura Kolbe.⁶² Luonnonläheinen tai puutarhamainen, vihreä, valoisa ja väljä ympäristö nähtiin Kolben mukaan myös meillä vastauksena ajan poliittisiin levottomuuksiin ja muihin kaupungistumisen tuomiin ongelmiin.⁶³ Kolbe ajoittaa Helsingin esikaupungistumisen murroksen vuosille 1905–1908, jolloin Helsingin rajojen ulkopuolelle alkoi rakentua maayhtiöiden omistamia ja yksityisin varoin toteutettuja huvilaja omakotiyhdyskuntia.⁶⁴ Keskiluokan ja paremmin toimeentulevan työväestön omia pienyhteisöjä syntyi Kulosaaren lisäksi muun muassa Kauniaisiin, Haagaan,

⁵⁵ Kolbe 2017, 10.

⁵⁶ Ab Brändö Villastad osakeyhtiön (1907–1929) perustajaosakkaat olivat arkkitehdit Lars Sonck, Bertel Jung, Armas Lindgren, Karl Lindahl ja Oscar Bomanson, insinöörit Anders Kramer, Rupert von Nandelstadh ja Julius Stjernvall, kauppias Axel Stähle sekä johtaja Allan Granfelt. (Kolbe, 1988, 31.)

⁵⁷ Sarantola-Weiss ym., 2002, 9.

⁵⁸ Kolbe 1988, 31.

⁵⁹ Kolbe 1988, 31–32.

⁶⁰ Kolbe 2017, 10.

⁶¹ Kolbe 1988, 36, 70.

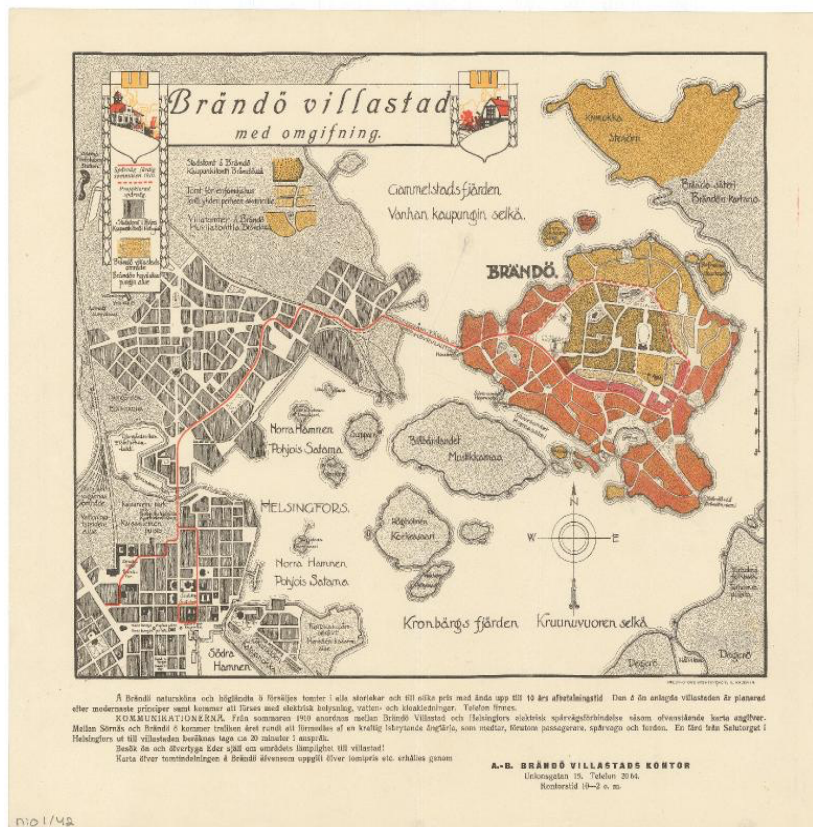
⁶² Kolbe 1988, 16, 19–25.

⁶³ Kolbe 1988, 50–51.

⁶⁴ Kolbe 2017, 10.

Lauttasaareen, Munkkiniemeen, Tapaninkylään, Puistolaan ja Pukinmäkeen.⁶⁵ Kulosaari poikesi muista siinä, että rakennushanketta lähdettiin toteuttamaan kallioiselle ja metsäiselle saarelle. Kulosaari sijaitsee Sörnäisten ja Herttoniemen välissä ja on kooltaan 1,81 km².⁶⁶ Senaatintorille on linnuntietä matkaa noin 3,5 km⁶⁷

Kulosaari suunniteltiin asuinalueeksi ja omaksi pienyhteisöksi. Huvilatonttien myynti samoin kuin muukin rakentaminen tapahtui arkkitehti Lars Sonckin piirtämän ja koko saaren kattavan vuoden 1907 maankäyttösuunnitelman pohjalta.⁶⁸ Lohkomistoimituksia, missä huvilatontteja erotettiin palstatiloiksi, oli useita. Ensimmäisessä vuoden 1907 lohkomistoimituksessa erotettiin 65 palstatilaa, joista suurin osa oli noin 2000–3000 m²:n kokoisia rantatontteja.⁶⁹ Seuraavan vuoden lohkomistoimitus kattoi jo koko saaren. 388 uudesta palstatilasta myyntiin päätyivät kuitenkin vain itä-, etelä-, ja länsirannan tuntuman huvilatontit, sillä saaren keskiosan ja pohjoisrannan palstatilat yhtiö sulatti vielä tässä vaiheessa takaisin emätilaan odottamaan tarkempia suunnitelmia saaren keskiosan kaupunkimaisesta asutuksesta.⁷⁰ Maankäyttösuunnitelmaan tehtiin pieniä muutoksia Sonckin

Kuva 2. Kulosaaren huvilakaupungin myyntiesite vuodelta 1907. Kartalla on esitetty huvilatontit oranssilla, kaupunkitontit keltaisella ja "rivialotontit" eli yhteen kytkettävien talojen tontit sekä raitiovaunulinja punaisella värillä. Kuva HKA.

⁶⁵ Sama.

⁶⁶ Helsinki kartta. Sähköinen lähde, viitattu 28.11.2023. <https://www.helsinkikartta.com/kulosaari-kartta/>

⁶⁷ Eugen Schaumanin puisto - Senaatintori. Etäisyydet verkkosivu. Sähköinen lähde, viitattu 28.11.2023. <http://fi.etaisyydet.himmera.com/haku/>

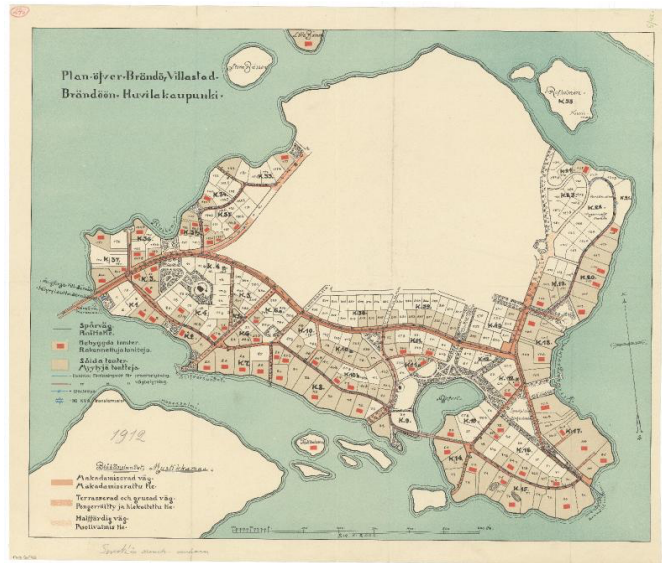
⁶⁸ Kolbe 1988, 41–42, 64; Räsänen 2004, 22–23.

⁶⁹ Räsänen 2004, 24–25; Kolbe 1988, 41–42.

⁷⁰ Räsänen 2004, 24–25.

laatimana vuonna 1912.⁷¹ Palstati-
laa eli huvilatonttia sai käyttää vain
asumiseen.⁷² Huvilan rakentaminen
tuli aloittaa 2 vuoden kuluessa ton-
tin ostosta ja kauppakirja määriteli
tarkasti tontinomistajan oikeudet ja
velvollisuudet.⁷³ Huvilaan sai ra-
kentaa enintään kaksi kerrosta, kel-
larikerroksen ja tornin. Suurin sall-
ittu koko oli 1/8 tontin pinta-alasta.
Kadunvarteen tuli pystyttää aita ja
piharakennukset sallittiin. Raken-
nuspiirustukset tuli hyväksyttää
huvilakaupunkiyhtiön rakennus-
lautakunnassa.⁷⁴ Vuonna 1915 myy-
tyjä huvilatontteja oli yhteensä 180
noin 200:sta myyntiin laitetusta
palstasta.⁷⁵ Huvilatonttien myyn-
nistä saaduista varoin ja lainojen turvin
yhtiö lähti toteuttamaan tieverkostoa,
sähköä, vettä, viemäreitä, puhelinlinjoja,
raitiovaunuyhteyttä, lauttaa, siltaa ja
muuta luvattuja korkeatasoisia palveluita
huvilatontin ostaneille.⁷⁶ Rakentaminen
keskitettiin myytyjen huvilatonttien
ympäristöön.

Luontoa kunnioittaen ja ihanteen mukaisesti
huvila-alueen tiet ja tontit myötäilivät
maastoa, korttelit olivat vapaita ja huvilarakentaminen
matalaa ja väljää. Tavoiteltu viihtyisä ja terveellinen
ympäristö näkyi kaavas suunnitelmissa puistoina,
istutuksina, polkuina ja aukioina sekä yhteisinä
harrastusmahdollisuuksina, kuten urheilukent-
tinä sekä yleiseen käyttöön tarkoitettuina vene-
ja uimalaitureina.⁷⁷ Rakentamisen ihanteeksi
nousi puutarhan ympäröimä, moderni ja kodikas
perhevila.⁷⁸ Monet puu- ja kivi-
huvilat olivat saaren omien arkkitehtien ja
rakennusmestareiden piirtämiä. Myös
muutamia parihuviloita ja useamman perheen
huviloita rakennettiin.⁷⁹ Julkisesta
rakentamisesta vastasi Ab Brändö Villastad
tytäryhtiöineen. Pienyhteisö sai

Kuva 3. Rakentuva huvilakaupunki. Lars Sonckin kaavakartta vuodelta 1912. Karttaan on merkitty rakennetut ja myydyt tontit, puistot, sähkölinjat, katuvällysteet sekä valmistuneet ja keskeneräiset tiet. Kuva HKA.

⁷¹ Lars Sonck laati maankäyttösuunnitelmasta uuden karttaliitteen vuonna 1912, kun Ab Brändö Villastad kauppaasi yhtiötään Helsingin kaupungille. Kartalla näkyy vain rakentuva huvilakaupunki, nykyinen huvila-alue. Muut saaren alueet puuttuvat kartalta. (Räsänen 2004, 26, Kolbe 1988, 134–135.)

⁷² Kolbe 1988, 64.

⁷³ Kolbe 1988, 64; Räsänen 2004, 28–30.

⁷⁴ Kolbe 1988, 73–74.

⁷⁵ Kolbe 1988, 66.

⁷⁶ Kolbe 1988, 104.

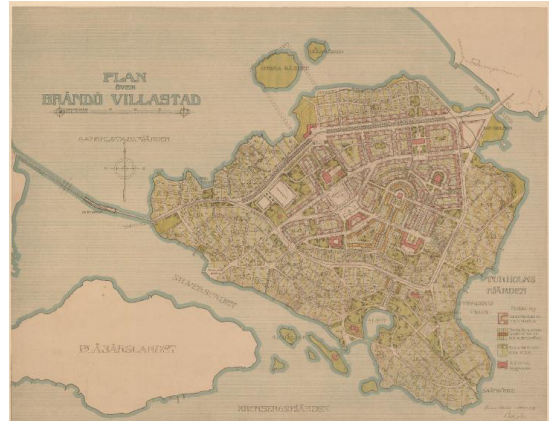
⁷⁷ Kolbe 1988, 48–49, 51, 171.

⁷⁸ Kolbe 1988, 54–63, 77.

⁷⁹ Kolbe 1988, 77–93.

ruotsinkielisen koulun, palolaitoksen, rantahotellin, ravintolapaviljongin sekä tennishallin ja tenniskentät.⁸⁰ Yhtiö ehti rakennuttamaan myös yhden vuokrakerrostalon sekä maamme ensimmäiset rivitalot.⁸¹ Oma raitiovaunu Kauppatorille kulki alkuun höyrylautalla Sörnäisiin, kunnes silta mantereelle valmistui vuonna 1919.⁸² Myöhemmin, itsenäisen kunnan aikana, huvilakaupunkiin rakennettiin hautausmaa, kappeli, kellotapuli ja kirkko sekä suomenkielinen koulu.⁸³

Kulosaaren huvilakaupungin kaavasuunnitelma uudistui arkkitehti Bertel Jungin johdolla vuosina 1917–1918.⁸⁴ Jungin asemakaava keskittyi ensisijaisesti rakentamattoman kaupunkimaisen keskiosan kaavoitukseen ja liikenneyhteyksien mahdollistamiseen itään, juuri valmistunutta Herttoniemeen johtavaa siltaa pitkin.⁸⁵ Huvila-alueen osalta muutokset olivat melko pieniä, kohdistuen ensisijaisesti puistoihin ja istutuksiin. Keskeiseksi nousi Kluuvin lahden ympärille kaartuvan puiston ja Kluuvin aksiaalisen sommitelman suunnittelu, joista rakentui huvilakaupungin sydän. Muilta osin uusi kaavakartta vahvisti huvila-alueen jo toteutunutta kehitystä. Vaikka huvila-alue rakentui pääpiirteissään valmiiksi 1920-luvun aikana, jatkui yhä myytyjen huvilatonttien sekä puistojen ja viheralueiden rakentaminen. 1930-luvun lopulle tultaessa huvilakaupunkiin valmistui noin 40 uutta huvilaa, kaksi toimistorakennusta, kellotapuli sekä kirkko.⁸⁶ Kellotorninrinne viimeisteli puistoakselin ja Kluuvin miljöökokonaisuus alkoi valmistua.⁸⁷ Bertel Jungin asemakaavasta tuli huvila-alueen virallinen rakennuskaava vuonna 1931.⁸⁸ Voimassa se säilyi aina 1970-luvun alkuun saakka, säilyttäen ympäristön luonteen huvilamaisena.⁸⁹

Kuva 4. Bertel Jungin asemakaavakartta Kulosaaren huvilakaupungista vuodelta 1917. Kuva HKA.

⁸⁰ Kolbe 1988, 71–72, 114–117, 166–171, 249–252.

⁸¹ Kolbe 1988, 161–166.

⁸² Kolbe 1988, 104–109, 146.

⁸³ Seppälä 2010, 45–60.; Seppälä 2015.

⁸⁴ Bertel Jung, joka oli pohtinut Helsingin ensimmäisenä asemakaava-arkkitehtina kaupungin tulevaa kehitystä erosi vuonna 1916 virastaan ja aloitti Kulosaaren ja Herttoniemen asemakaava-arkkitehtina. Jungin laatima, lokakuulle 1917 päivätty Kulosaaren asemakaava on yksi maamme ensimmäisistä esikaupunkiasemakaavoista. (Kolbe 1988, 153, 156–157.) Seppälän mukaan Bertel Jung työsti asemakaavaluonnosta vielä syksyllä 1918. (Seppälä 2017, 39.)

⁸⁵ Kolbe 1988, 155–156.

⁸⁶ Kolbe 1988, 183–185, 274–277; Seppälä 2010, 45–53.

⁸⁷ Perälä ym. 2010, 30–33.

⁸⁸ Bertel Jungin asemakaava vahvistettiin itsenäisen kunnan viralliseksi rakennuskaavaksi 16.10.1931. Vahvistus koski vain rakennettua huvilakaupunkia eli nykyistä huvila-aluetta. Vahvistuksen ulkopuolelle rajautui Kulosaaren rakentamattomat alueet, jotka Ab Brändö Villastad oli myynyt Helsingin kaupungille vuonna 1928. (Kolbe 1988, 305; Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 1980, 6.)

⁸⁹ Salastie 2002, 320, 325; Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 1980, 11.

Kulosaari toimi itsenäisenä kuntana vuosina 1922–1945. Huvilakaupunkiyhtiön aktiiviset osakkaat ja saaren asukkaat jatkoivat työtä viihtyisän pienyhteisönsä eteen nyt Kulosaaren huvilakaupungin maalaiskunnassa (*Brändö Villastads landskommun*).⁹⁰ Huvilakaupunkiyhtiön omaisuus siirtyi pääosin kunnalle, lukuun ottamatta rakentamattomia alueita.⁹¹ Kunnalle laadittiin oma rakennusjärjestys säätelemään huvilakaupungin rakentamista.⁹² Ra-

Kuva 5. Kulosaaren huvilakaupunki ilmakuvassa vuodelta 1932. Kuva Helsingin karttapalvelu.

kennuspiirustukset tuli hyväksyttävä kunnanvaltuustossa ja rakentamista valvoi kunnan rakennuslautakunta.⁹³ Tonttien käyttötarkoitus jaettiin neljään rakennusluokkaan, myös tulevaa kaupunkimaista rakentamista ennakoiden.⁹⁴ Väljän ja matalan rakentamisen jatkumiseksi luotiin ohjeita ja määräyksiä, jotka tontinrakennuttajan tuli huomioida.⁹⁵ Muun muassa rakentamisen kokoa, korkeutta, rakentamistapaa ja ympäristöön sopeutumista haluttiin rakennussäännöin ohjailta.⁹⁶ Vaikka Ab Brändö Villastad möi heti alkuun kunnalle pääosan omaisuudestaan, piti se saaren rakentamattomat maa-alueet itsellään aina vuoteen 1928 asti, jolloin yhtiö möi valmiiksi suunnitellut saaren keskiosat ja pohjoisrannat sekä muun maaomaisuuden Helsingille ja päätti lopettaa toiminnan.⁹⁷ Koska metsät siirtyivät Helsingin kaupungin omistukseen jatkui täydennysrakentaminen enää huvilakaupungin rakennetussa ympäristössä. Huvilayhdyskunnan idylliä kesti 38 vuotta. 1.1.1946 Kulosaari liitettiin suuressa alueliitoksessa Helsinkiin.⁹⁸ Ensimmäiset huvilat purettiin Itäväylän rakentamisen alta ja rakentamattomat metsät kaavoitettiin uudestaan, nyt modernein kerros- ja rivitaloin.⁹⁹ Pieni ja yhtenäinen huvilakaupunki oli muuttumassa esikaupungiksi.

⁹⁰ Kolbe 1988, 176.

⁹¹ Räsänen 2004, 31–33.

⁹² Oikeusministeriö vahvisti rakennusjärjestyksen vuonna 1926. Rakennusjärjestyksen saaminen itsenäiseen kuntaan edellytti myös virallista asemakaavaa, jonka saamiseen aktivoitettiin vuonna 1927. (Kolbe 1988, 183, 305.)

⁹³ Kolbe 1988, 184.

⁹⁴ Rakennusohjesääntö määritteli tonttien käyttötarkoituksen tulenkestäviin asuin- ja liiketaloihin, tulenkestäviin puisiin rivitaloihin, enintään kahden perheen asuinrakennuksiin ja varastotontteihin. (Kolbe 1988, 184.)

⁹⁵ Kolbe 1988, 184.

⁹⁶ Kolbe 1988, 184; Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 1980, 11.

⁹⁷ Räsänen 2004, 30–34.

⁹⁸ Kolbe 2002, 107–120.

⁹⁹ Kolbe 1988, 288; Kolbe 2002, 117.

Kulosaaren huvila-alue on yhä edelleen asuinalue. Helsingin yleiskaavan (2016) kaavakarttaan se on merkitty asuntovaltaiseksi alueeksi A4, määrittyen pienimmän tavoitellun rakentamistehokkuuden mukaan.¹⁰⁰ Historiallinen kerroksisuus näkyy huvila-alueen rakennetussa kulttuuriympäristössä. Asutus on tiivistynyt ja moni huvila ja puutarha väistynyt uudempien rakennusten tieltä.¹⁰¹ Jokainen aikakausi on jättänyt alueelle omanlaisen jäljen. Puutarhamaisesta huvilakaupungista on tullut vehreä pientaloalue, joka koostuu vanhojen huviloiden lisäksi eri aikakausina rakennetuista omakoti-, pari-, ja rivitaloista. Myös muutama pienkerrostalo on rakennettu huvila-alueelle.¹⁰² Kluuvin puisto, nykyiseltä nimeltään Eugen Schaumanin puisto, on merkitty yleiskaavaan asuinalueeksi kokoavaksi ja identiteettiä vahvistavaksi kaupunginosapuistoksi.¹⁰³ Vuoden 2021/2022 tilastojen mukaan Kulosaaren asutuskannasta 25 prosenttia on pientaloja, ja omakoti- tai paritaloasuntoja huvila-alueella on yhteensä noin 340.¹⁰⁴ Täydennysrakentaminen on jatkunut Kulosaaren huvila-alueella.

Kuva 6. Kulosaari ilmakuvassa vuodelta 2023. Kuva Helsingin karttapalvelu.

¹⁰⁰ Asuntovaltainen alue A4 tarkoittaa, että aluetta kehitetään pääasiassa asumisen, puistojen, virkistys- ja liikuntapalveluiden sekä lähipalveluiden käyttöön. Korttelitehokkuus on pääasiassa alle 0,4. Alueen pinta-alasta keskimäärin 70 % tai enemmän on korttelimaata. Helsingin uusi yleiskaava (2016) -kaavakartta. Sähköinen lähde, viitattu 5.2.2024.

https://www.hel.fi/hel2/ksv/liitteet/2018_kaava/YK_2016_Tullut_voimaan_20181205.pdf

¹⁰¹ Berner 2021–2024

¹⁰² Sama.

¹⁰³ Kaupunginosapuisto on asuinalueita kokoava keskeinen ja helposti saavutettava puistoalue, jota kehitetään toiminnallisesti monipuoliseksi siten, että se palvelee eri käyttäjäryhmiä ja vahvistaa alueen identiteettiä. Helsingin uusi yleiskaava (2016) -virkistys- ja viherverkosto 2025 teemakartta. Sähköinen lähde, viitattu 5.2.2024. https://www.hel.fi/hel2/ksv/liitteet/2018_kaava/YK_2016_Selostus_20160614_LISALEHDELLA.pdf

¹⁰⁴ Kulosaari, "Katso tästä kauanko ja miten alueellasi asutaan." -kooste. Helsingin Sanomat/Vilma Ikola. Sähköinen lähde, viitattu 25.1.2024. <https://www.hs.fi/kaupunki/helsinki/art-2000010113146.html>

2.2 Arvokas rakennettu kulttuuriympäristö

Kulosaaren identiteetti muodostuu Laura Kolbea siteeraten ”rakennetun kulttuuriperinnön, merimaiseman ja luonnon muodostamassa yhteydessä”.¹⁰⁵ Ominaispiirteet näkyvät historiallisissa kerrostumissa. Merellinen huvilakaupunki oli ainutlaatuinen asuin-aluekokeilu, jonka kulttuurihistoriallinen merkittävyys on arvioitu ja tunnistettu. Kulosaaren huvila-alue on määritetty arvokkaaksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi.

Viranomaisten tekemä rakennetun ympäristön arvottaminen vahvistaa suojelun näkökulmaa maankäytön suunnitteluun. Helsingin nykyisessä yleiskaavassa (2016) Kulosaaren huvila-alue määrittyy ”olemassa olevaksi pientaloalueeksi, joka jatkossakin halutaan säilyttää pientaloalueena, mutta johon mahdollistetaan kuitenkin tiivistämistä tulevaisuudessa”.¹⁰⁶ Koska kaupunkiympäristön maankäytön suunnittelu edellyttää kulttuuriympäristöarvojen huomioimista ja vaalimista, on koko Kulosaaren huvila-alue merkitty kaavaselosteen liitteenä olevaan kulttuuriympäristöt

Kuva 7. Kluuvin aksiaalinen sommitelma vuonna 1934. Näkymä avautuu kellotapulilta Kluuvinlahden sillan yli kohti Suomenlinnan majakkaa. Oikealla Hylkeen luodolle rakentuva pursiseura, Granfeltin huvila, Kluuvin puisto, Ribbinginhovin rivitalot ja mäellä kellotapuli. Vasemmalla Valaan luodon Paviljonki, rantahotelli ja huviloita. Taustalla näkyy pyöreä hautausmaansaari. Kuva Veljekset Karhumäki. HKM.

teemakarttaan ”kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittäväksi alueeksi”.¹⁰⁷ Kaikki Kulosaaren huvila-alueelle kohdennetut arvo-
luokitukset näkyvät kulttuuriympäristöt teemakartalla. Asemakaavalla suojeltujen rakennusten ja alueiden lisäksi kartalle on merkitty kirkkolailla suojeltu Kulosaaren kirkko, muinaismuistolain nojalla suojeltu vedenalainen hylky sekä huvila-alueen sisäpuolelle rajautuva valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY 2009) nimeltä *Kulosaaren huvilakaupunki*.¹⁰⁸ Huvila-alueelle kohdennetuilla rakennussuojelutavoitteilla on haluttu turvata sekä yksittäisten rakennusten että kulttuurihistoriallisten ympäristökokonaisuuksien säilyminen.

¹⁰⁵ Kolbe 2017, 8.

¹⁰⁶ Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 2016, 36–37.

¹⁰⁷ Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 2016, 77; Helsingin uusi yleiskaava (2016) -kulttuuriympäristöt teemakartta. Sähköinen lähde, viitattu 5.2.2024. https://www.hel.fi/hel2/ksv/Liitteet/2016_kaava/Yleiskaava_kulttuuriymparistot_20160614.pdf

¹⁰⁸ Helsingin uusi yleiskaava (2016) -kulttuuriympäristöt teemakartta. Sähköinen lähde, viitattu 5.2.2024. https://www.hel.fi/hel2/ksv/Liitteet/2016_kaava/Yleiskaava_kulttuuriymparistot_20160614.pdf

Viranomaiset ovat merkinneet ja rajanneet Kulosaaren huvila-alueen säilyttämisen arvoisia ominaispiirteitä 1970-luvulta lähtien. Asemakaavauudistus, joka korvasi vanhan huvilakaupungin aikaisen rakennuskaavan, käynnisti rakennussuojelukeskustelun, sillä 1970-luvun alun asemakaavat eivät huomioineet lainkaan vanhan huvilakaupungin aikaista ympäristöä.¹⁰⁹ Ainoastaan viisi yksittäistä rakennustaiteellisesti merkittävää rakennusta suojeltiin asemakaavauudistuksen yhteydessä, vaikka muinaistieteellinen toimikunta laati lausunnon 24:tä yksittäisestä suojelun arvoisesta kohteesta ja piti merkittävimpänä yhtenäisenä miljöökokonaisuutena Kluuvin sommitelmaa, jonka suojeluun tulisi kiinnittää erityistä huomiota.¹¹⁰ Uusi rakennustehokkuus salli huvila-alueen tiivistämisen. Huviloita purettiin, rivitaloja rakennettiin ja tonteilla keinoteltiin taloudellisen hyödyn saavuttamiseksi.¹¹¹ Keskustelu kulttuurihistoriallisen ympäristön arvojen huomioon ottamisesta johti lopulta huvila-alueen kattavaan rakennussuojeluinventointiin, rakennuskieltoon ja suojeluasemakaavan laatimiseen.¹¹² Vuonna 1985 vahvistettu asemakaavan muutos pienensi Kulosaaren huvila-alueen rakennusoikeutta sekä turvasi 52:n yksittäisen rakennuksen ja 31:n alueen säilymisen.¹¹³ Arkkitehti Riitta Salastie, joka oli laatimassa rakennussuojeluinventointia ja suojeluasemakaavaa, kirjoittaa artikkelissaan, että 1970–1980-luvun taitteessa käyty huvila-alueen rakennussuojelukeskustelu vaikutti myös siihen, että kulttuuriympäristön arvot alettiin huomioida kaavoitusprosesseissa.¹¹⁴

Kulosaaren huvila-alue on arvotihentymäalue. Suojeluasemakaava on yhä voimassa ja sitä on täydennetty sekä yksittäisillä kaavamuuoksilla että vuonna 2005 valmistuneella modernin, uudemman rakennuskannan suojelukohteita sisältävällä kaavamuutoksella.¹¹⁵ Asemakaavalla suojeltuja rakennuksia on nykyisin huvila-alueella yhteensä 136 ja kaavasuojeltuja alueita 34.¹¹⁶ Arvoympäristöiksi on merkitty sekä yksityisiä puutarhamiljöitä että julkisia miljöökokonaisuuksia. Rakennusten ja piharakennelmien lisäksi niihin kuuluu puistoja, puistikkoja, puutarhoja, istutuksia, puukuujanteita, muureja ja rantoja, joiden ominaispiirteet tulee säilyttää. Lukuun ottamatta kellotorninrinteen puistikkoa on Lars Sonckin, Bertel Jungin ja Armas Lindgrenin Kluuvin aksiaalinen sommitelma kokonaisuudessaan kaavasuojeltu. Lisäksi kirkko-
lailla on suojeltu Kulosaaren kirkko vuonna 2004 ja muinaismuistolain nojalla

¹⁰⁹ Salastie 2002, 317–322.

¹¹⁰ Salastie 2002, 321–322.

¹¹¹ Salastie 2002, 317–318.

¹¹² Salastie 2002, 317–332.

¹¹³ Salastie 2002, 317–332; Helsingin karttapalvelu, asemakaavahakemisto. Sähköinen lähde, viitattu 5.2.2024. <https://kartta.hel.fi>

¹¹⁴ Salastie 2002, 320, 333.

¹¹⁵ Alapeteri ja Siuruainen 2015, 22.

¹¹⁶ Suojeltuja rakennuksia on 135, sillä tulipalo tuhosi kahdenperheen huvilan kesällä 2023 osoitteessa Soturinpölkö 5. Rakennusta ei ole poistettu kulttuuriympäristöt kartalta, vaikka rakennus on purettu. (Helsingin karttapalvelu, kulttuuriympäristöt. Sähköinen lähde, viitattu 5.2.2024. <https://kartta.hel.fi/#>)

vedenalainen hylky pursiseura Brändö Seglaren satamassa. Museoviraston inventoima ja määrittämä valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö rajautuu keskelle Kulosaaren huvila-aluetta, nykyisen Eugen Schaumanin puiston ympärille. Aksiaalisen sommitelman lisäksi *Kulosaaren huvilakaupunki* -rajaukseen kuuluu kellotapulien metsikkö, tenniskenttien miljö, Nandelstahdin ranta sekä Hopeasalmen huvilamiljö vesialueineen.¹¹⁷ Tämä arvokkaaksi määritetty ja huvilakaupunki-ihannetta edustava miljöökokonaisuus tulee huomioida alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtana.¹¹⁸

Kuva 8. Kulosaaren huvila-alueen suojelumerkinnot: valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY 2009) nimeltä ”Kulosaaren huvilakaupunki” on merkitty vihreäksi, kaavasuojellut alueet punaisiksi ja kaavalla suojellut rakennukset violeteiksi. Vedenalainen hylky on merkitty harmaalla ympyrällä ja kirkkolailla suojeltu Kulosaaren kirkko sinisellä neliöllä. Kuva Helsingin karttapalvelu.

¹¹⁷ Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY verkkosivu. Sähköinen lähde, viitattu 5.2.2024. https://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1563

¹¹⁸ Museoviraston kotisivu. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt. Sähköinen lähde, viitattu 5.2.2024. <https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/rakennettu-kulttuuriymparisto/valtakunnallisesti-merkittavat-rakennetut-kulttuuriymparistot>

2.3 Lähetystöilmiö

Kulosaaren huvila-alue on lähetystöalue. Diplomaattiset edustustot ovat keskittyneet tiettyihin Helsingin kaupunginosiin, joista Kulosaari on yksi suurimpia.¹¹⁹ Hyvämaineiset asuinalueet ja edustavat rakennukset ovat perinteisesti olleet diplomaattien suosiossa, sillä lähetystörakennus on näkyvin osa diplomaattista toimintaa.¹²⁰ Ulkovaltojen edustustot ovat asettuneet Kulosaareen vanhan huvilakaupungin ympäristöön, entisille huvilatonteille. Kivihuviloista moni on säilynyt ja osaa on muokattu tai laajennettu sopimaan edustuston tarpeeseen.¹²¹ Puuhuvilat on kuitenkin yhtä lukuun ottamatta purettu uudisrakennusten tieltä.¹²² Nykyisin Kulosaareen sijaitsee yhdeksän suurlähetystöä. Kiinan, Puolan, Intian, Iranin, Irakin, Serbian, Slovakian, Ukrainan ja Vietnamin Helsingin-suurlähetystöillä on kaikilla pysyvät edustustot huvila-alueella.¹²³ Näistä vain Vietnamin suurlähetystö toimii vuokratiloissa.¹²⁴ Suurlähetystöjen määrä voi tuntua melko pieneltä, eikä se kerro koko totuutta lähetystöilmiön levittäytymisestä huvila-alueelle.

Lähetystöilmiö on vaikuttanut huvila-alueen rakennettuun kulttuuriympäristöön jo yli 70 vuoden ajan. Vaihtuvuus on osa ilmiötä ja myös monen muun valtion diplomaattinen edustusto tai suurlähettilään residenssi on sijainnut Kulosaaren huvila-alueella.¹²⁵ Muuttuvasta luonteestaan huolimatta on lähetystöjen käyttämien kiinteistöjen ja rakennusten määrä kasvanut hitaasti siitä, kun lähetystötoiminta alkoi kahdessa huvilassa vuonna 1952. Riitta Salastien mukaan 1980-luvun alun rakennusinventoinnin aikaan oli lähetystöjen ja kaupallisten edustustojen hallinnassa yhteensä 15 rakennusta.¹²⁶ Nykyisin suurlähetystöjen käytössä on yhteensä 24 kiinteistöä ja noin 30 rakennusta.¹²⁷ Kiina on Kulosaaren suurlähetystöistä suurin ja laajentunut eniten, omistaen nykyisin kahdeksan kiinteistöä keskeisesti samassa korttelissa. Vain lähetystön kaupallinen edustusto ja yksi asuinkäytössä oleva huvila sijaitsevat toisaalla. Irakin ja Intian suurlähetystöillä on käytössä kolme kiinteistöä, Puolan, Iranin ja Vietnamin suurlähetystöillä kaksi kiinteistöä ja Ukrainan, Slovakian sekä Serbian

¹¹⁹ Helsingin keskeiset diplomaattialueet ovat Kaivopuisto, Kulosaari ja Kuusisaari. Lisäksi lähetystöjä ja lähettiläiden residenssejä sijaitsee eri puolilla Helsingin kantakaupunkia. Joitakin virka-asuntoja on 2000-luvulla siirtynyt myös Espooseen. (Koskela, Lahe ja Ridanpää 2016, 17.)

¹²⁰ Koskela, Lahe ja Ridanpää 2016, 15–16.

¹²¹ Berner 2021–2024.

¹²² Sama. Kiina tasavalta osti vuonna 2004 Helsingin-suurlähetystön käyttöön Hopeasalmentiellä sijaitsevan arkkitehti Einar Flinckenbergin suunnitteleman puuhuvilan vuodelta 1919.

¹²³ Ulkovaltojen edustustot Suomessa, osoitetiedot. Ulkoministeriön kotisivu. Sähköinen lähde, viitattu 12.10.2021. <https://um.fi/ulkovaltojen-edustustot> ja tarkistettu 11.3.2024.

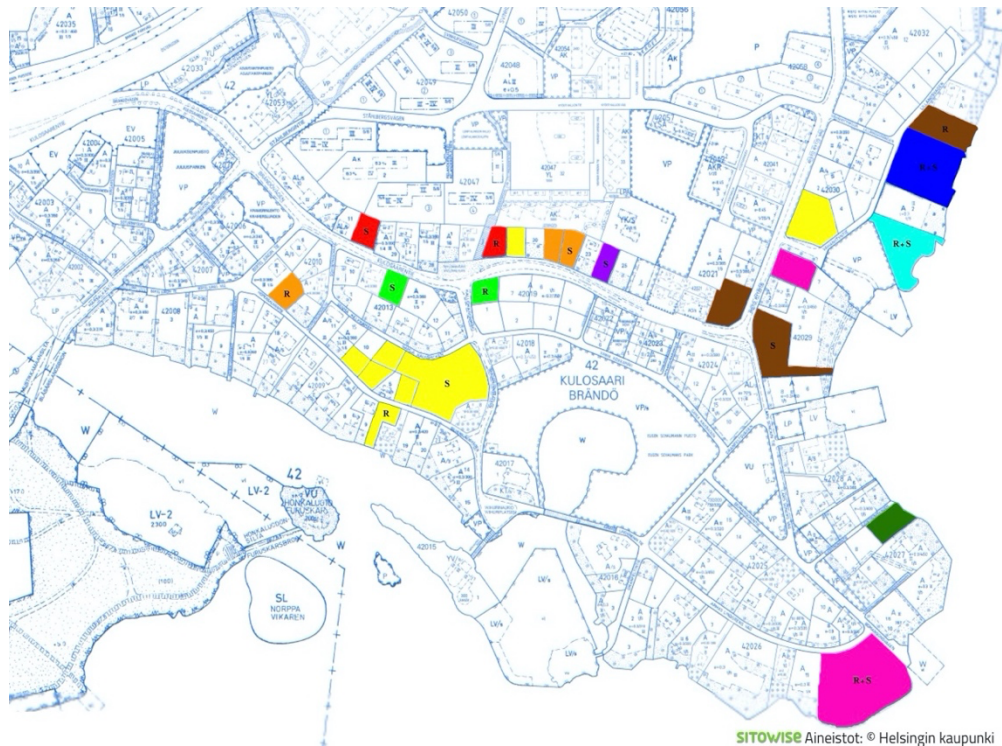
¹²⁴ Helsingin karttapalvelu, Kiinteistöt/omistajat. Sähköinen lähde, viitattu 11.3.2024. <https://kartta.hel.fi/#>

¹²⁵ Ihamuotila 2002, 334–336.

¹²⁶ Salastie 2002, 325.

¹²⁷ Berner 2021–2024.

suurlähetystöillä yhdet kiinteistöt. Lisäksi Venäjän Helsingin-suurlähetystöllä, joka sijaitsee Ullanlinnassa, on käytössä yksi kiinteistö Kulosaaren huvila-alueella.¹²⁸

Kuva 9. Suurlähetystöjen käytössä olevat kiinteistöt Kulosaaren huvila-alueella 2024. Keltaisella värillä on merkitty Kiinan, oranssilla Intian, vihreällä Iranin, punaisella Vietnamin, violetilla Serbian, pinkillä Puolan, ruskealla Irakin, turkoosilla Slovakian, sinisellä Ukrainan ja tumman vihreällä Venäjän omistamat tai vuokraamat kiinteistöt. S-kirjaimella on merkitty suurlähetystöt ja R-kirjaimella suurlähettiläiden residenssit. Muut väritetyt kiinteistöt ovat suurlähetystöjen kaupallisia edustustoja, henkilökunnan asuntoja, toimistoja tai rakentamattomia tontteja. Kuva Helsingin karttapalvelu/värit ja kirjaimet VB.

Suurlähetystöjä on avattu Kulosaaren huvila-alueelle sekä vanhoihin asuinrakennuksiin että uusiin, lähetystöiksi suunniteltuihin rakennuksiin. Irakin ja Ukrainan suurlähetystöt sekä Kiinan suurlähetystön kaupallinen edustusto ovat varta vasten lähetystöksi suunniteltuja rakennuksia.¹²⁹ Jotta suurlähetystöt ovat saaneet toimintansa sopeutettua entisiin asuinrakennuksiin, on osaa rakennuksista jouduttu laajentamaan tai viereen tekemään lisärakennuksia edustustojen käyttöön. Kulosaaren suurlähettiläiden residenssit eli virka-asunnot sijaitsevat myös huvila-alueella. Puolan, Ukrainan ja Slovakian suurlähettiläiden residenssit sijaitsevat samassa rakennuksessa suurlähetystön kanssa, mutta yleisempää on, että suurlähettiläälle on ostettu tai vuokrattu omakotitalo virka-asunnoksi, kuten Kiinan, Intian, Iranin, Irakin ja Vietnamin suurlähetystöt ovat tehneet.¹³⁰ Serbian suurlähettilään virka-asunnon sijainti jäi selvittämättä, mutta Koskelan, Lahen ja Ridanpään teoksen mukaan se sijaitsi vuonna 2016

¹²⁸ Sama.

¹²⁹ Räsänen, 2004, 322, 327, 335.

¹³⁰ Koskela, Lahe ja Ridanpää 2016, 126–127, 154–155, 171–172; Helsingin karttapalvelu, kiinteistöt/omistajat. Sähköinen lähde, viitattu 11.3.2024. <https://kartta.hel.fi/#>

Katajanokalla.¹³¹ Residenssit on melko helppo erottaa ympäristöstä, sillä ne on merkitty samalla tavoin kuin suurlähetystötkin; valtion lipuin ja kyltein. Poikkeuksena on vain Kulosaaren Kiinan suurlähettilään residenssi, jonka pihalla ei lippu liehu tai löydy virka-asunnosta informoivaa kylttiä.¹³²

Lähetystöilmiö alkoi Kulosaassa toisen maailmansodan jälkeen, kun Suomi solmi diplomaattisia suhteita uudelleen ja moni valtio etsi tiloja edustuston käyttöön.¹³³ Kulosaassa sijainneita huvilakiinteistöjä sekä ostettiin lähetystökäyttöön että saatiin lahjoituksena, kun Neuvostoliitto jakoi sodan päätyttyä sen haltuun siirtynyttä saksalaisomaisuutta liittolaisilleen.¹³⁴ Yksi näistä saksalaissaatavina saaduista huviloista, Sjöströmintie päädyssä sijaitseva entinen asekauppiaas Willi Dausgin punatiilinen merenrantahuvila, on yhä Venäjän Federaation Kaupallisen Edustuston omistuksessa.¹³⁵ Ensimmäisinä ulkovaltojen edustustoina huvila-alueelle muuttivat Kiinan ja Puolan kansantasavallan lähetystöt vuonna 1952. Molemmat asettuivat ostamiinsa suuriin ja edustaviin huviloihin, joissa ne yhä toimivat. Kiina Vanhalle Kelkkamäelle, Armas Lindgrenin ja Bertel Liljeqvistin vuonna 1917 suunnittelemaan pankinjohtaja Emil Schybergsonin kivihuvilaan, jota ympäröi suuri puutarha ja Puola meren rannalle, entiseen laivanvarustaja Gustaf Thordénin vuonna 1940 valmistuneeseen kivihuvilaan, jonka paikalla sijaitsi alun perin Armas Lindgrenin perheen puuhuvila.¹³⁶ Molempien huviloiden alkuperäinen ulkoasu on säilynyt, vaikka edustustot ovat laajentuneet uudisrakennuksin huviloiden ympärille; Kiina myös viereisille kiinteistöille.¹³⁷

Kiinan suurlähetystöä (Vanha Kelkkämäki 9–11) on laajentunut useasti. Vuonna 1957 valmistui vanhan huvilan viereen arkkitehtitoimisto O. Lekan ja K. Arajärven suunnittelema juhlatila.¹³⁸ Myöhemmin 1990-luvulla rakennettiin lisäksi kaksi keskeisesti asuinkäyttöön suunniteltua uudisrakennusta sekä yhdistetty konsulaatti ja toimistorakennus. Rakennukset on suunnitellut kiinalainen arkkitehti Cao Zheng, yhdessä arkkitehtien Heikki Saarelan ja Topi Tuomisen kanssa.¹³⁹ Toisen asuinrakennuksen tieltä on purettu Schybergsonin huvilan kivinen piharakennus vuodelta 1917. Osa piharakennuksen päädyistä on säilynyt osana suurlähetystön aita.¹⁴⁰ Pihaa on myöhemmin täydennysrakennettu autotalleihin, vajoihin ja katoksiin. Kiinan suurlähetystö on laajentunut myös viereisille kiinteistöille ja uusin kiinteistöhankinta, toimistotilaksi juuri muutettu 1950-luvun omakotitalo, on vuodelta 2019. Myös muita

¹³¹ Koskela, Lahe ja Ridanpää 2016, 153.

¹³² Berner 2021–2024.

¹³³ Ihamuotila 2002, 334–336; Koskela, Lahe ja Ridanpää 2016, 13, 17.

¹³⁴ Sama.

¹³⁵ Räsänen 2004, 309.

¹³⁶ Räsänen 2004, 186, 280.

¹³⁷ Berner 2021–2024.

¹³⁸ Räsänen 2004, 187.

¹³⁹ Sama.

¹⁴⁰ Berner 2021–2024.

huvilakiinteistöjä on henkilökunnan asuinkäytössä.¹⁴¹ Kiinan suurlähetystön uusi kaupallinen edustusto on rakennettu vuonna 1987 Vähäniityntien ja Risto Rytintien kulmaan.¹⁴² Kiinalaistyyllisen punatiilisen lähetystörakennuksen on suunnitellut arkkitehtitoimisto Penttilä-Saarela-Lind.¹⁴³ Tontilta, joka on ollut Kiinan kansantasavallan omistuksessa vuodesta 1955 lähtien, on purettu 1910-luvulla rakennettu kivihuvila.¹⁴⁴ **Puolan suurlähetystö** (Armas Lindgrenin tie 21) laajentui voimakkaasti 1970-luvun taitteessa. Vanha huvila jäi suurlähettilään virka-asunnoksi ja edustustilaksi, kun viereen valmistuivat uudet lisärakennukset lähetystön muille toiminnoille ja henkilökunnan asunnoille.¹⁴⁵ Ensimmäisen lisäosan suunnitteli arkkitehtitoimisto Kaija ja Veli Paatela vuonna 1969 ja toisen arkkitehti Väinö Castrén vuonna 1972.¹⁴⁶ Lisäksi vuonna 1973 valmistui henkilökunnan asunnoiksi vielä kaksi arkkitehtitoimisto Bergmanin ja Hälvän suunnittelemaa rivitaloa Risto Rytintien ja Vähäniityntien kulmaan.¹⁴⁷

Kulosaaren suurlähetystöistä Ukrainan ja Slovakian edustustot periytyvät Neuvostoliitolta lahjoituksena saatuun saksalaisomaisuuteen.¹⁴⁸ **Slovakian suurlähetystö** (Vähäniityntie 5) toimii Tšekkoslovakian hajottua sille vuonna 1993 siirtyneessä rantahuvilassa. Alkujaan arkkitehti Oscar Bomansonin itselleen vuonna 1911 rakennuttama kivihuvila on käytännössä tunnistamaton, sillä rakennus on käynyt läpi kaksi mittavaa muutos- ja laajennustyötä Tšekkoslovakian lähetystön aikana 1950- ja 1970-luvulla.¹⁴⁹ Vain rakennuksen vanha kivijalka ja suuri rakentamaton puutarha on muisto menneestä.¹⁵⁰ **Ukrainan suurlähetystö** (Vähäniityntie 9) muutti samalle kadulle vuotta myöhemmin vuonna 1994, ostettuaan Saksalta entisen Itä-Saksan suurlähetystöksi suunnitellun rakennuskompleksin.¹⁵¹ Suuren kaksikerroksisen suurlähetystörakennuksen on suunnitellut Tapani Eskola vuonna 1968.¹⁵² Rakennus koostuu suurlähettilään residenssistä, suuresta salista, kansliasta, konsulaatista ja henkilökunnan asunnoista. Rantaan on rakennettu sauna ja laitur. Kiinteistö on muodostettu kahdesta 1910-luvulla rakennetusta huvilatontista.¹⁵³ **Serbian suurlähetystö** (Kulosarentie 36) on toiminut 2000-luvun alkupuolelta lähtien entisen Jugoslavian liittovaltion lähetystökiinteistössä.¹⁵⁴ 1930-luvulla rakennetun kivihuvilan laajennuksen ja

¹⁴¹ Sama.

¹⁴² Räsänen 2004, 327.

¹⁴³ Sama.

¹⁴⁴ Räsänen 2004, 327.

¹⁴⁵ Koskela, Lahe ja Ridanpää 2016, 126.

¹⁴⁶ Räsänen 2004, 280–281.

¹⁴⁷ Räsänen 2004, 325.

¹⁴⁸ Ihamuotila 2002, 334–336.

¹⁴⁹ Koskela, Lahe ja Ridanpää 2016, 154–155; Räsänen 2004, 333.

¹⁵⁰ Berner 2021–2024.

¹⁵¹ Koskela, Lahe ja Ridanpää 2016, 171–172.

¹⁵² Räsänen 2004, 335.

¹⁵³ Räsänen 2004, 335; Kuva 3. Lars Sonckin kaavakartta vuodelta 1912.

¹⁵⁴ Koskela, Lahe ja Ridanpää 2016, 152–153; Räsänen 2004, 227.

nykyisen edustavan lähetystöjulkisivun on suunnitellut arkkitehti Kaj Palmqvist vuonna 1968, kun asuinrakennus muutettiin Jugoslavian lähetystöksi.¹⁵⁵ Jugoslavian hajottua siirtyi lähetystörakennus Serbialle.

1980-luvulla Kulosaaren huvila-alueelle asettuivat Irakin ja Iranin suurlähetystöt. **Irakin suurlähetystö** (Lars Sonckintie 2) sijaitsee näkyvästi Kulosaarentien päätteenä. Huomiota yhä herättävä, suuri valkoinen palatsimainen rakennus edustaa arkkitehtuurillaan islamilaista kulttuuria.¹⁵⁶ Vuonna 1980 valmistuneen suurlähetystörakennuksen on suunnitellut irakilainen arkkitehti Dinkha Latchin. Palatsin tieltä on purettu arkkitehti Georg Wikströmin 1940-luvulla suunnittelema kivihuvila.¹⁵⁷ **Iranin suurlähetystö** (Kulosaarentie 9) muutti Kulosaaren vuonna 1985. Suurlähetystö toimi aluksi vuokrahuvilassa Bertel Jungin tie 4:ssä ja muutti nykyisiin tiloihin Kulosaarentien varrelle vuonna 1999.¹⁵⁸ Muuton yhteydessä rakennettiin lisärakennus arkkitehti Juhani K. Paatelan suunnitteleman ja 1984–85 valmistuneen entisen asuintalon viereen.¹⁵⁹ Lisärakennuksessa toimii nykyisin suurlähetystön konsulaatti. Molempia rakennuksia on korotettu ja pihalle rakennettu autokatos.¹⁶⁰

Uusimmat Kulosaaren huvila-alueen suurlähetystöt ovat Intian ja Vietnamin suurlähetystö. **Vietnamin suurlähetystö** (Kulosaarentie 12) avattiin vuonna 2005.¹⁶¹ Suurlähetystö toimii arkkitehti Martti Enkovaaran suunnittelemassa omakotitalossa vuodelta 1967.¹⁶² Tasakattoinen punatiilinen omakotitalo maalattiin valkoiseksi suurlähetystön muuttaessa rakennukseen.¹⁶³ Kanslia ja juhlatila sijaitsee pääkerroksessa ja konsulaattipalvelut pohjakerroksessa. **Intian suurlähetystö** (Kulosaarentie 32) on muuttanut huvila-alueelle vuonna 2011, arkkitehtitoimisto Kalevi Ruokosuon suunnittelemaan pienkerrostaloon.¹⁶⁴ 3-kerroksinen, vuonna 1967 rakennettu asuinrakennus on muutettu suurlähetystörakennukseksi, joka koostuu kansliasta, konsulaatista, kirjastosta ja pienestä edustustilasta.¹⁶⁵ Rakennuksen julkisivu on säilynyt muuttomattomana, mutta alkuperäinen autotallirakennus purettiin, kun kiinteistö muutettiin lähetystökäyttöön. Intian suurlähetystö on laajentunut myös viereiselle huvilatontille. Arkkitehti Erkki Koiso-Anttilan suunnittelema, vuonna 1946 rakennettu omakotitalo saneerattiin ja laajennettiin lähetystön asuinkäyttöön vuonna 2019.¹⁶⁶ Pihalle on

¹⁵⁵ Sama.

¹⁵⁶ Koskela, Lahe ja Ridanpää 2016, 52–53.

¹⁵⁷ Räsänen 2004, 322.

¹⁵⁸ Koskela, Lahe ja Ridanpää 2016, 54–55.

¹⁵⁹ Räsänen 2004, 211.

¹⁶⁰ Berner 2021–2024.

¹⁶¹ Koskela, Lahe ja Ridanpää 2016, 188.

¹⁶² Räsänen 2004, 215.

¹⁶³ Berner 2021–2024.

¹⁶⁴ Räsänen 2004, 225.

¹⁶⁵ Koskela, Lahe ja Ridanpää 2016, 50–51.

¹⁶⁶ Räsänen 2004, 224.

rakennettu remontin yhteydessä autotalli. Vierekkäiset kiinteistöt muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden aidatun alueen sisäpuolelle.¹⁶⁷

Lähetystöilmiössä korostuu turvallisuus. Wienin yleissopimus 4/1970, mikä säätelee diplomaattisia suhteita, määrittää 22. artiklassaan, että *"edustuston tilat ovat loukkaamattomia"* ja 30. artiklassaan, että *"diplomaattisen edustajan yksityisasunto nauttii samaa loukkaamattomuutta ja suojelua kuin edustuston tila"*.¹⁶⁸ Yleissopimuksen 1. artiklan mukaan edustuston tiloilla tarkoitetaan *"--omistusoikeudesta riippumatta rakennuksia tai niiden osia sekä niihin liittyvää maa-aluetta, joita käytetään edustuston tarkoituksiin, mukaan luettuna edustuston päällikön asunto"*.¹⁶⁹ Lähetystöjen suojeleminen näkyy erilaisina turvallisuusvaatimuksina. 22. artiklan mukaan *"vastaanottajavaltiota on erityinen velvollisuus ryhtyä kaikkiin asianmukaisiin toimenpiteisiin edustuston suojelemiseksi sinne tunkeutumiselta ja vahingonteolta sekä sen estämiseksi, että edustuston rauhaa häiritään tai sen arvoa vahingoitetaan"*.¹⁷⁰ Suomi on ratifioinut diplomaattisia suhteita koskevan Wienin yleissopimuksen vuonna 1969 ja noudattaa kansainvälistä sopimusta.¹⁷¹ Poliisiautot ovatkin päivittäinen näky Kulosaaren suurlähetystöjen ympäristössä ja viime vuosina ilkeiden ja mielenilmausten kohteeksi joutunut Iranin suurlähetystö on poliisin tilapäisessä kameravalvonnassa.¹⁷² Poliisisuojelun lisäksi huvila-alueen suurlähetystöt turvaavat loukkaamattomuuttaan erilaisilla omilla turvajärjestelmillä, kuten korkeilla aidoilla, valvontakameroilla ja ajoesteillä. Valvontakameroita on asennettu rakennuksiin, portteihin, pilareihin ja aitoihin ja kaikki Kulosaaren suurlähetystöt ovat joko osin tai kokonaan aidattu tai kivimuurien ympäröimiä.¹⁷³ Turvajärjestelmien taso vaihtelee lähetystökohtaisesti. Kiina on suurvaltana satsannut eniten suurlähetystönsä turvallisuuteen. Metalliset piikki aidat, ajoesteet, erilaiset valvontakamerat, kuuntelulaitteet ja uusimpana sähköaidat ja aitoihin kiinnitetyt näköesteet suojaavat suurlähetystön tiloja.¹⁷⁴

Vaikka lähetystöt ovat loukkaamattomia tiloja, joihin ei poliisikaan voi mennä ilman suurlähettilään lupaa, on ne myös julkisia rakennuksia, joissa autetaan, neuvotaan ja avustetaan oman maan kansalaisia ja palvellaan myös asemamaan kansalaisia.¹⁷⁵ Lähetystöjen konsulaattipalveluissa asioidaan kuten muissakin toimistoissa, esimerkiksi erilaisten viisumi-, passi- ja kansliapalveluiden hoitamista varten.

¹⁶⁷ Berner 2021–2024.

¹⁶⁸ Diplomaattisia suhteita koskeva Wienin yleissopimus (4/1970). Sähköinen lähde, viitattu 11.3.2024. https://finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1970/19700004/19700004_2

¹⁶⁹ Sama.

¹⁷⁰ Sama.

¹⁷¹ Ulkoministeriö kotisivu. Sähköinen lähde, viitattu 11.3.2024. <https://um.fi/diplomaattiset-suhteet-t-vieraiden-valtioiden-kanssa>

¹⁷² Berner 2021–2024.

¹⁷³ Sama.

¹⁷⁴ Sama.

¹⁷⁵ Koskela, Lahe ja Ridanpää 2016, 16

Kulosaaren suurlähetystöjen konsulaatit ovat avoinna arkipäivisin, osa vain tiettyinä päivinä. Suurlähetystöissä järjestetään myös erilaisia tilaisuuksia, juhlia ja vastaanottoja.

Kuva 10. Mielenilmaus Iranin suurlähetystöä vastapäätä. Kuva 16.1.2023 VB.

Kuva 11. 1950-luvun omakotitalo on muutetut Kiinan suurlähetystön toimistoksi ja suojattu turvajärjestelmillä kuten korkealla aidalla, valvontakameroilla, sähköaidalla, valoilla yms. Taustalla Kiinan suurlähetystön ensimmäinen rakennus, Schybergsonin huvila. Kuva 16.4.2024 VB.

3 KYSELY KULOSAARELAISILLE

3.1 Sähköinen kyselylomake

Kyselytutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa tietoa, millainen rakennettu kulttuuriympäristö Kulosaaren huvila-alue on paikallisille asukkaille ja miten he kokevat lähetystöt ympäristössä. Tutkimusaineisto kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella, jonka avulla voidaan helposti tavoittaa suuri joukko ja erilaisia vastaajia samaan aikaan. Sähköisen kyselylomakkeen etuna on myös edullisuus, nopeus ja vastausten kääntyminen suoraan sähköiseen muotoon, verrattuna esimerkiksi perinteisempään haastatteluun laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä.¹⁷⁶

Sähköinen kyselylomake toteutettiin syksyllä 2021 Webropol kysely- ja raportointisovelluksen avulla. Koska valmista tutkimuskysymyksiin sopivaa kysymyskehikkoa ei ollut, suunnittelin kyselylomakkeen ja rakensin kysymyspatteristot tutkielmaa varten. Ennen kysymysten laatimista perehdyin aiheeseen ja aikaisempaan tutkimukseen, tutustuin erilaisiin tutkimusmenetelmiin ja toteutin kenttätöitä huvila-alueella.¹⁷⁷ Käytin kysymyslomakkeen tekoon paljon aikaa keskittyen kysymysten huolelliseen muotoilemiseen, sillä kysymykset olivat perusta tutkielmani onnistumiselle.¹⁷⁸ Lähdin liikkeelle tutkielman tavoitteista ja tutkimusongelmasta. Pyrin muotoilemaan kysymyksistä selkeitä, ytimekkäitä, ymmärrettäviä ja loogisesti eteneviä.¹⁷⁹ Tein kyselylomakkeesta useamman

¹⁷⁶ Valli ja Perkkilä 2018, 118.

¹⁷⁷ Metsämuuronen 2006, 107; Valli 2018, 93; Valli ja Perkkilä 2018, 136.

¹⁷⁸ Vehkalahti 2014, 17; Valli 2018, 93.

¹⁷⁹ Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2007, 197–198; Vehkalahti 2014, 23.

raakaversioiden välttämiseksi epämääräisiä sanamuotoja ja johdattelevia kysymyksiä.¹⁸⁰ Koska kyselylomaketta ei voi enää vastausten täyttämisen jälkeen muuttaa, testasin lomakkeen pilottitutkimuksena kolmella kulosaarelaisella.¹⁸¹ Heiltä saadun palautteen perusteella uudistin kyselylomakkeen vielä kerran.

Sähköinen kyselylomake oli suomenkielinen ja sisälsi 19 kysymystä (Liite 1.) Koska lähtökohdaksi oli aineiston analysointi laadullisin menetimin, sisälsi kyselylomake mahdollisimman paljon avoimia kysymyksiä, jotka sallivat vastaamisen omin sanoin, tuoden näin vastaajan kokemuksia ja mielipiteitä perusteellisemmin esiin. Avointen kysymysten lisäksi kyselylomakkeessa oli monivalintakysymyksiä, strukturoituja kysymyksiä sekä strukturoidun ja avoimen kysymyksen välimuotoja, missä valmiiden vastausvaihtoehtojen jälkeen esitettiin avoin kysymys ja tila omalle vastaukselle.¹⁸² Kysymysten kirjolla halusin keventää ja tuoda vaihtelua kyselyyn, sillä pelkäsin pelkkien avointen kysymysten johtavan melko pitkässä kyselyssä vastauskatoon.

Rakenteellisesti kyselylomake jakaantui kolmeen osaan; taustakysymyksiin, kulttuuriympäristöä kartoittaviin kysymyksiin ja lähetystöilmiötä käsitteleviin kysymyksiin. Kysymykset tulivat tässä järjestyksessä, edeten helpoista kysymyksistä kohti vaikeampia ja spesifimpiä kysymyksiä. Taustatietoja, kuten vastaajan sukupuolta, ikää ja asuinpaikkaa, kysyin heti alkuun. Asuinpaikkaa kysymällä varmistin, että avoimen verkkokyselyn vastaajat kuuluivat kohderyhmään eli asuivat kyselyn avoinna olon aikana Kulosaarella. Kulttuuriympäristöä kartoittavilla kysymyksillä selvitin ensisijaisesti huvila-alueen käyttöä ja merkityksellisyyttä paikallisille asukkaille. Lisäksi hain vastauksia siihen, kuinka hyvin ja miten kulosaarelaiset tunsivat alueen RKY-määritelmän. Lähetystöilmiötä käsittelevillä kysymyksillä selvitin kulosaarelaisten suhtautumista ulkovaltojen edustustoihin ja niiden käytössä olevien kiinteistöjen määrään. Lisäksi nämä kysymykset toivat esiin kulosaarelaisten näkemyksiä ja kokoemuksia lähetystöilmiön positiivisista ja negatiivisista vaikutuksista huvila-alueen rakennetulle ympäristölle. Kokonaisuudessaan sähköinen kyselylomake kartoitti, millainen arkiympäristö huvila-alue on paikallisille asukkaille. Kyselyyn vastasi yhteensä 77 henkilöä.

¹⁸⁰ Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2007, 197–198; Vehkalahti, 2014, 23; Valli 2018, 93.

¹⁸¹ Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2007, 199; Valli ja Vastamäki 2018, 140.

¹⁸² Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2007, 193–194.

3.2 Mainos ja linkki kyselylomakkeeseen

Linkki avoimeen verkkokyselyyn julkaistiin kahdessa mainoksessa. (Liite 2.). Sähköinen mainos julkaistiin 9.11.2021 ja 19.11.2021 sosiaalisen median alustalla, Facebook yhteisöpalvelussa, ryhmissä *Kulosaari-Brändö ja Kulosaari-Hygge-Brändö*. Molemmat FB-ryhmät ovat aktiivisesti toimivia, kulosaarelaisille suunnattuja kaupunginosaryhmiä. Jäsenmäärä ensimmäisessä ryhmässä oli marraskuussa 2021, 775 henkilöä ja toisessa ryhmässä 802 henkilöä.¹⁸³ Sosiaalinen media valikoitui ensisijaiseksi kyselylinkin julkaisupaikaksi, sillä uskoin sen avulla sähköisen lomakekyselyn saavuttavan mahdollisimman helposti kulosaarelaiset. Valintaani vaikutti myös se, että sosiaalinen media on yhä enenevässä määrin osa ihmisten arkea.¹⁸⁴

Painettu mainos julkaistiin *Kulosaarelaiset-Brändöborna*-lehdessä numerossa 6/2021. Lehti on kaupunginosayhdistys Kulosaarelaiset ry:n ilmaisjulkaisu, joka jaetaan postin mukana kaikkiin Kulosaaren talouksiin.¹⁸⁵ Painetulla mainoksella halusin tavoittaa myös ne kulosaarelaiset, jotka eivät käytä sosiaalista mediaa tai yllä mainittuja FB-ryhmiä. Painettu mainos varmisti myös sen, että linkki sähköiseen kyselylomakkeeseen saavutti jokaisen kulosaarelaisen talouden. Molemmissa mainoksissa oli valokuva Kulosaaren huvila-alueen kulttuuriympäristöstä herättämässä kiinnostusta sähköistä kyselyä kohtaan. Valokuvat olin ottanut tehdessäni kenttätöitä huvila-alueella. Vastausaikaa kyselyyn oli noin yksi kuukausi. Kysely sulkeutui 15.12.2021.

3.3 Kyselyn tiedote ja arkistointilupa

Sähköisen kyselylomakkeen alkuun liitin tutkimusta koskevan informoivan tiedotteen (Liite 3.). Tiedotteessa kerroin tutkielman tarkoituksesta, tietojenkäsittelyn luottamuksellisuudesta ja mahdollisuudesta antaa suostumus vastausten arkistointiin kulttuuriperintöä tallentavaan arkistoon. Toin tiedotteessa selkeästi esiin, että kyselyyn vastaaminen on samalla suostumus vastausten käyttämiseen opinnäytetyössäni. Lisäksi tiedotteesta ilmeni, että tutkielma toteutetaan anonymisti,

¹⁸³ Kulosaari-Brändö ja Kulosaari-Hygge-Brändö Facebook sivut. Sähköinen lähde, viitattu 9.11.2021. <https://fi-fi.facebook.com/groups/378550775497511/about/> ja https://sv-se.facebook.com/groups/811076182377052/?ref=pages_profile_groups_tab&source_id=347344168626320

¹⁸⁴ Valli ja Perkkilä 2018, 126.

¹⁸⁵ Kaupunginosayhdistys Kulosaarelaiset Ry:n kotisivu. Sähköinen lähde, viitattu 21.3.2022. <https://kulosaarelaiset.fi/kulosaarelaiset-ry/>

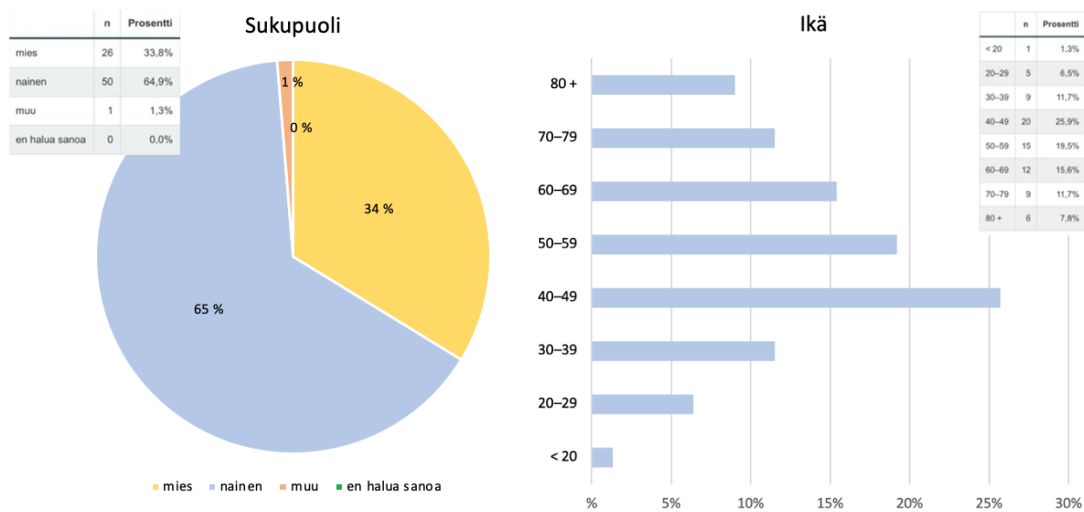
yhteystietojen jättäneiden nimiä ei mainita ja kaikki ilman arkistointilupaa jääneet vastaukset hävitetään maisterintutkielman valmistuttua. Lisätietoja tutkielmasta sai tiedustelella sähköpostitse. Tiedotteen lopussa kiitin etukäteen vastaajia avusta ja osallistumisesta. Kiinnitin tiedotteen ulkoasuun paljon huomiota ja kuvitin sen ottamillani valokuvilla, sillä uskoin, että mielenkiintoinen ja selkeä tiedote vaikuttaisi kyselylomakkeen vastaanottoon ja mahdollisesti myös kyselyn vastausprosenttiin.

Koska olin alustavasti sopinut kyselytutkimuksen aineiston tallentamisesta Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran arkistoon, pyysin kyselylomakkeen lopussa erillistä lupaa vastausten luovuttamiseen, arkistointiin ja jatkokäyttöön. Kyselyn arkistointilupa (Liite 4.) mukailikin tarkasti SKS:n arkistointilupalomaketta ja toteutin sen heidän kanssaan neuvotellen. Arkistointiluvan sai antaa joko omalla nimellä tai nimimerkillä. Vapaaehtoisesti siihen pystyi myös jättämään tausta- ja yhteystiedot. Koska arkistointilupa sisälsi vastaajien henkilötietoja, kerrottiin lupaa pyydettyä yksityiskohtaisesti miten kulttuuriperintöä tallentava arkisto käsittelee, käyttää ja säilyttää tietosuojalainmukaista aineistoa. 94% kyselyyn vastanneista antoi arkistointiluvan.

3.4 Kyselyyn vastanneiden taustatiedot

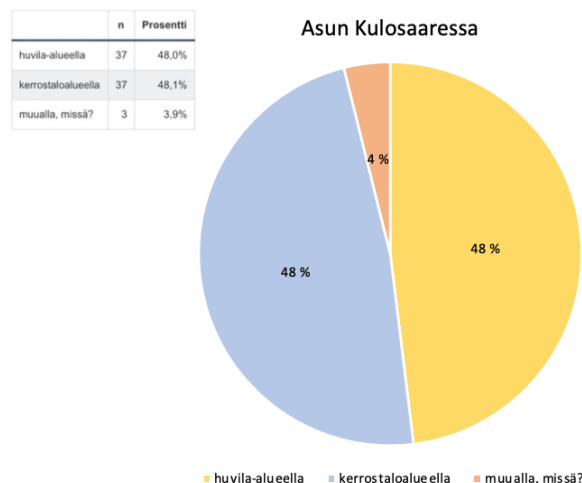
Verkkokyselyyn tuli yhteensä 77 kokonaan täytettyä kyselylomaketta, jotka muodostavat tutkimusaineiston. Keskeytyneitä tai tyhjiä kyselylomakkeita ei ole otettu mukaan aineistoon. Osassa vastauksia esiintyi pientä katoa eli puuttuvia tietoja, mikä näkyi enemmän määrin satunnaisina tyhjinä vastauksina avoimissa kysymyksissä. Vain yksi strukturoitu kysymys sisälsi kahden vastauksen kadon. Kokonaisuuden kannalta vastauskato oli kuitenkin melko vähäistä.

Kysymykset 1-3 kartoittivat kyselyyn vastanneiden taustatietoja. Vastaajien kokonaismäärästä naisia oli 65% ja miehiä 34%. Yksi vastaaja ilmoitti sukupuolekseen jonkin muun. Kysely tavoitti hyvin eri-ikäisiä kulosaarelaisia. Ikäjakauma oli laaja ja vaihteli yhdestä alle 20 vuotiaista vastaajasta kuuteen yli 80 vuotiaaseen vastaajaan. Suurinta vastaajajoukkoa edustivat keski-ikäiset. 26% vastaajista oli 40–49 vuotiaita ja 19% 50–59 vuotiaita.

Kaavio 1. ja 2. Vastaukset kysymyksiin 1. ja 2. (n=77)

Noin puolet vastaajista asui Kulosaaren huvila-alueella ja puolet kerrostaloalueella. Yksi vastaajista ilmoitti asuvansa Kulosaaren rivitaloalueella, jota ei löytynyt valmiista vastausvaihtoehdoista. Vaikka kaksi kyselyyn osallistujaa ei asunut Kulosaareissa, en kuitenkaan poistanut heidän vastauksia aineistosta, sillä he rinnastuivat muulla tavoin huvila-alueen paikallisiksi käyttäjiksi. Toinen heistä työskenteli huvila-alueella ja koki ympäristöä kävellen ja pyöräillen ja toinen vuokrasi omistamaansa huvilaa, jossa oli asunut aikaisemmin 38 vuoden ajan.

Kaavio 3. Vastaukset kysymykseen 3. (n=77)

Kulosaaren väkiluku oli vuodenvaihteessa 2020/2021 4112 henkilöä.¹⁸⁶ Kyselyn vastausprosentti oli 1,8 %. Laadullisessa tutkimuksessa vastausprosentilla ei ole niin suurta merkitystä, sillä hyvään lopputulokseen voi päästä vähäiselläkin määrällä vastauksia.

¹⁸⁶ Helsingin väestö vuodenvaihteessa 2020/2021 ja väestömuutokset vuonna 2020. Tilastoja 2021:13. Sähköinen lähde, viitattu 23.9.2023. https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/21_10_21_Tilastoja_13_Sinkko_Maki.pdf

4 KYSELYN TULOKSET

4.1 Aineiston analysointi

Kyselyaineiston tarkastelu jakaantuu tutkimuskysymysten mukaan kahteen ennalta jäsennettyyn teemaan. Aluksi tarkastelen ja seulon vastausten pohjalta millainen rakennettu kulttuuriympäristö Kulosaaren huvila-alue on paikallisille asukkaille. Tämän jälkeen keskityin lähetystöilmiöön ja miten paikalliset sen kokevat huvila-alueella. Sama teemajako toistui kyselylomakkeessa ja kyselyrunko jäsentää analyysiä lähes sellaisenaan.¹⁸⁷ Ennakolta määrittämäni teemat eivät kuitenkaan merkitse samaa kuin aineistosta esiin nousevat teemat eli aiheet, joista paikalliset kertovat vastauksissaan.¹⁸⁸ Aineiston teemoista käytän myös nimeä puheenaiheet.

Tutkimusotteeni on sekä laadullinen että määrällinen. Keskityn aineiston analysoinnissa avoimiin kysymyksiin ja sanallisen aineiston olen analysoinut sisällönanalyysin avulla. Laadullinen sisällönanalyysi tiivistää aineistoa selkeämpään ja mielekkäämpään muotoon tuottaen uutta tietoa tutkittavasta asiasta.¹⁸⁹ Olennaista pelkistämisessä on, että aineiston sisällön informaatio ei katoa.¹⁹⁰ Abstraktien teemojen sijaan olen järjestänyt aineistoa pikemminkin puheenaiheiden mukaan, pysyen lähellä sitä mitä vastaajat kertovat.¹⁹¹ Samansisältöiset vastaukset tiivistyivät

¹⁸⁷ Eskola ja Suoranta 1998, 180.

¹⁸⁸ Kallinen ja Kinnunen, 2021. Etnografia. Teoksessa Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto, Tampere. Sähköinen lähde, viitattu 16.4.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/teemoittelu/>

¹⁸⁹ Eskola ja Suoranta 1998, 138.

¹⁹⁰ Sama.

¹⁹¹ Kallinen ja Kinnunen, 2021. Etnografia. Teoksessa Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto, Tampere. Sähköinen lähde, viitattu

näin saman teeman eli puheenaiheen alle.¹⁹² Teemoihin järjesty kerron mikä vastauksissa toistui ja oli paikallisille asukkaille merkityksellistä. Jokaisen avoimen kysymyksen kohdalla luin vastaukset useaan kertaan ennen käsin tekemääni teemoittelua. Teemoihin järjestämisen tarkastin kahdesti. Vastauksista esiin nousevat teemat olen esittänyt kaavioissa niiden toistuvuuden mukaisessa järjestyksessä. Koska tavoitteeni oli kartoittaa paikallisten kokemuksia ja mielipiteitä, käytän teemoittelun lisäksi tulkinnan apuna suoria lainauksia. Sitaatit ovat otteita kyselyn avoimista vastauksista. Avovastaukset tarkentavat ja täydentävät kyselyn muita vastauksia. Strukturoituja ja monivalintakysymysten vastauksia olen keskeisesti kuvaillut numeroin ja havainnollistanut graafisesti, tuoden ensisijaisesti esiin, miten mielipiteet jakautuivat vastaajien välillä.

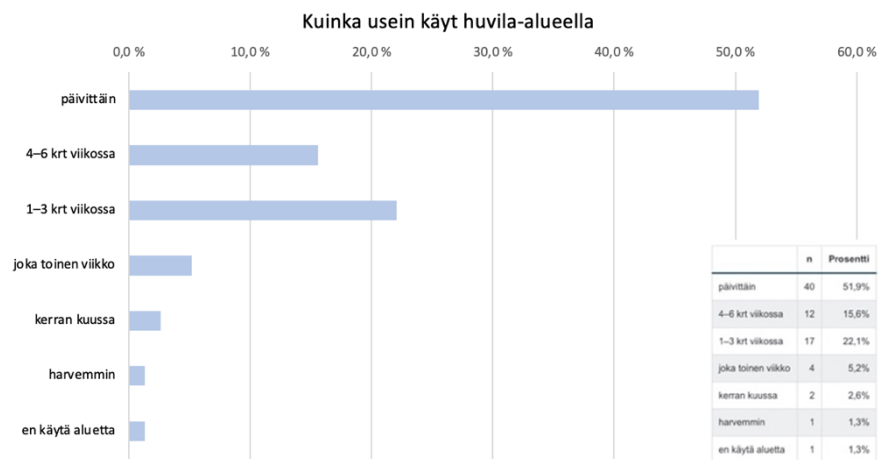
4.2 Kulosaaren huvila-alue arkiympäristönä

Kysymykset 4–13 kartoittivat, millainen rakennettu kulttuuriympäristö Kulosaaren huvila-alue on paikallisille asukkaille. Hain vastauksia siihen, millainen arjen ympäristö huvila-alue on. Tavoitteena oli selvittää miten kulosaarelaiset käyttävät ja kokevat ympäristöä ja mikä siellä on heille tärkeää ja merkityksellistä. Lisäksi selvitin, miten kyselyyn vastanneet paikalliset asukkaat tunsivat valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön määritelmän huvila-alueella. Aineistosta karsin tarpeettomana pois kysymykset 4, 9 ja 13.

Kyselyn mukaan kulosaarelaiset käyttävät huvila-aluetta melko paljon. Kaikista 77 vastaajasta 52 % käytti aluetta päivittäin, mikä selittyy osittain sillä, että noin puolet kyselyyn osallistuneista ilmoitti asuvansa huvila-alueella. Kerrostaloalueella asuvista kahdeksan käytti huvila-alueella päivittäin ja viisi huvila-alueen asukasta vain osan aikaa viikosta. 22 % vastaajista käytti aluetta 1–3 kertaa viikossa ja 16 % 4–6 kertaa viikossa. Joka toinen viikko tai harvemmin huvila-alueella kävi 9 % vastaajista. Ainoastaan yksi vastaaja ei käyttänyt lainkaan huvila-aluetta, mikä johtunee siitä, että hän asui ulkomailla ja koti Kulosaaressa oli vuokralla.

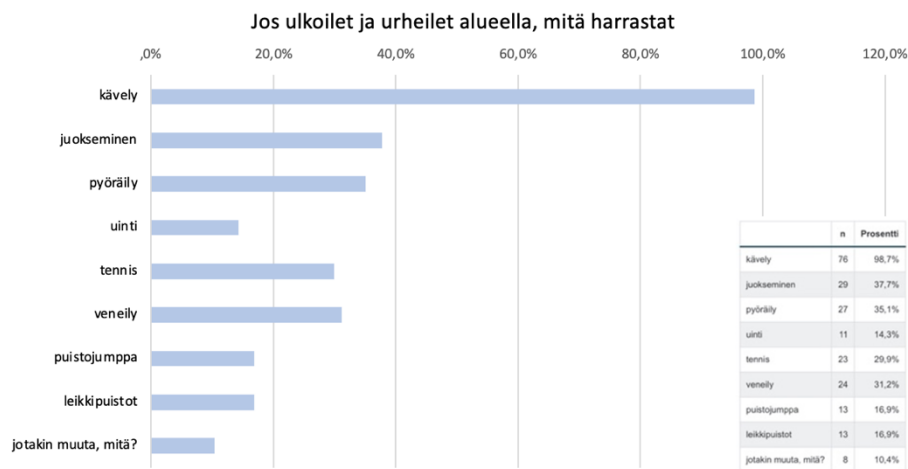
16.4.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi/>

¹⁹² Valli 2018, 273–274.

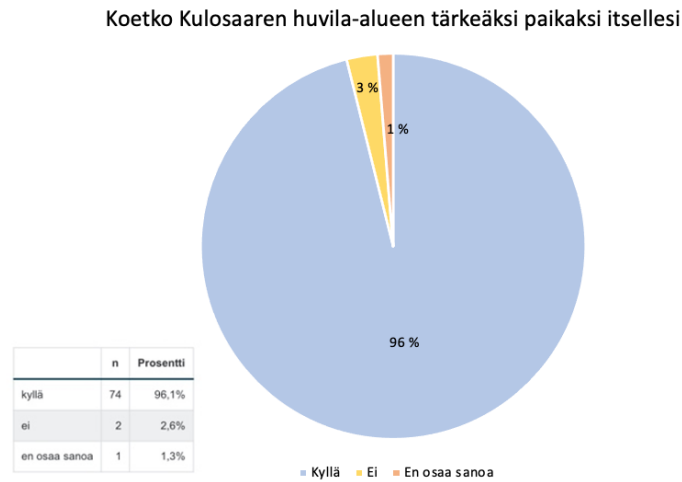
Kaavio 4. Vastaukset kysymykseen 6. (n=77)

Asuinalueen lisäksi huvila-alue on kulosaarelaisille keskeisesti ulkoilu- ja virkistys-alue, mutta osalle myös työpaikka, mikä ilmeni seitsemässä vastauksessa. Kyselyn vastaajista 99 % kävi huvila-alueella kävelemässä. Juokseminen ja pyöräily olivat monivalintakysymyksen seuraavaksi suosituimmat liikuntamuodot. Molempia harrasti yli 35 % vastaajista. Huvila-alueen liikuntapalveluista GVLK:n tenniskenttiä ja Brändö Seglaren pursiseuraa käytettiin yhtä paljon. 30 % vastaajista harrasti tennistä ja 31 % veneilyä. Puistojumppaan osallistui 17 % vastaajista ja yhtä moni käytti alueen leikki-puistoja. Uintia merellisessä ympäristössä harrasti vain 14 % vastaajista, mitä selittää todennäköisesti yleisen uimarannan tai uimalaiturin puute. Muina harrastusvaihtoehtoina mainittiin luonnon tarkkailu, valokuvaus, puutarhanhoito, koiran ulkoiluttaminen ja sup-lautailu. Yksi vastaajista harrastaisi uintia, jos huvila-alueella olisi uimaranta.

Kaavio 5. Vastaukset kysymykseen 5.

Yhteensä 96 % vastaajista koki Kulosaaren huvila-alueen tärkeäksi paikaksi itselleen. Kahdelle vastaajalle huvila-alue ei ollut lainkaan tärkeä ja yksi vastaajista valitsi vaihtoehdon *en osaa sanoa*.

Kaavio 6. Vastaukset kysymykseen 7. (n=77)

Kyllä-vastanneita pyydettiin tämän jälkeen kertomaan omin sanoin, mikä huvila-alueella on heille tärkeä ja merkityksellistä. Avoimeen kysymykseen vastasi 68 henkilöä 74:stä. Avovastausten pituus vaihteli muutamasta sanasta aina useamman lauseen pituisiin vastauksiin. Huvila-alue koettiin tärkeäksi monista eri syistä. Teemoihin järjestelmällä vastauksista nousi esiin 14 keskeistä puheenaihetta. Toistuneimmat teemat olivat: rakennukset, luonto, merellisyys, kauneus, rauhallisuus, puistot, harrastukset ja tapahtumat, yhteisöllisyys, identiteetti, historia, kulttuurihistorialliset arvot ja säilyvyys, turvallisuus, Helsingin keskustan läheisyys ja kansainvälisyys.

Kaavio 7. Avovastauksista esiin nousevat teemat kysymyksessä 8.

Melkein puolet vastaajista koki huvila-alueen rakennukset itselleen tärkeänä tai merkityksellisinä. Rakennuksia, taloja, huviloita ja arkkitehtuuria kuvailtiin muun muassa kauniiksi, vanhoiksi, viehättäviksi, mielenkiintoisiksi, hienoiksi, erilaisiksi, persoonallisiksi, vaihteleviksi, näyttäviksi ja historiallisiksi. Myös rakennustaiteellinen kerroksellisuus, eri aikakausien arkkitehtuuri ja rakentamisen laatu mainittiin muutamassa vastauksessa. *"Mielestäni alue on uniikki, koska se koostuu kauniista taloista --"* (Mies, 40–49); *"Pidän siitä, että, että rakennukset viehättävät minua esteettisesti ja pidän niiden eriparisuudesta, joka kaikessa harkitsemattomuudessaan on minusta tosi ainutlaatuista ja mielenkiintoista."* (Nainen, 30–39); *"Lähes jokainen talo poikkeaa naapurista, jopa tyyliltään ja materiaaliltaan."* (Nainen, 80+); *"Se on täynnä erittäin hienoa huvila-arkkitehtuuria --"* (Mies, 50–59)

Yhtä merkityksellisenä koettiin huvila-alueen luonto, merellisyys ja kauneus. Luontoa kuvailtiin vihreäksi ja vehreäksi sekä alueen kasveja ja puulajistoa kiinnostavaksi. Puut, suuret puut tai vanhat puut mainittiin useammassa vastauksessa. Myös eri vuodenaikojen näyttäytyminen nähtiin merkityksellisenä osassa vastauksia. Pääsy rantaan, veden ääreen ja vesille oli monelle kulosaarelaiselle tärkeää. Meri ja meren läheisyys tai rannat ja maisemat merelle toistuivat monessa vastauksessa. Kokonaisuudessaan huvila-alue nähtiin kauniina ympäristönä, jota kuvailtiin myös viehättäväksi, viihtyisäksi, esteettiseksi, siistiksi, hienoksi ja hyvin hoidetuksi alueeksi. *"Hieno miljö ja luonnon läheisyys."* (Nainen, 80+); *"Viehättävä, luonnonläheinen miljö, upeat merinäköalat."* (Mies, 60–69); *"Kaunis alue, aina löytää uusia yksityiskohtia ja eri vuodenaikoina näyttää erilaista."* (Nainen, 50–59); *--hyvin huolehditut pihat--"* (Nainen, 60–69) *-- sijainti meren äärellä on itselleni merkityksellisintä."* (Nainen, 40–49); *"Kaikki rannat, rakastan merta."* (Nainen, 40–49); *"Meren ympäröimä selkeä kaupunginosa."* (Mies, 80+); *"Siellä unohdan asuvani suurkaupungissa -- Se on kaupunkiluontoa parhaimmillaan."* (Nainen, 30–39)

Myös huvila-alueen rauhallisuus koettiin tärkeäksi ja osa paikallisista asukkaista vastasi huvila-alueen olevan heille rauhoittumisen tai jopa "fiilistelyn" alue. *"Rauhallinen ympäristö."* (Nainen, 50–59); *"Kaunista, rauhallista, mieli lepää."* (Nainen, 40–49); *"Asun täällä ja alueen rauhallisuus merkitsee kaikkea ihanaa."* (Nainen, 70–79)

Puistot sekä harrastukset ja tapahtumat olivat seuraavaksi toistuneimpia puheenaiheita paikallisten vastauksissa. Erityisesti nimeltä mainittiin Kluuvin puisto ja uudempi metsäpuutarha. Paikalliset eivät käyttäneet vastauksissaan kaupunginosapuoistosta sen virallista nimeä Eugen Schaumanin puisto, vaan he puhuivat historiallisesta puistosta sen vanhalla nimellä. Myös Kluuvin silta mainittiin muutamaan kertaan sieltä joka suuntaan avautuvan pysäyttävän näkymän vuoksi. Vastaajat kokivat kävelyt huvila-alueella hyvin merkityksellisinä, mutta myös tennis sekä veneily ja ajanvietto Brändö Seglaren pursiseuralla oli monelle tärkeää. Osalle myös huvila-alueella

järjestettävät jokavuotiset tapahtumat olivat tärkeitä traditioita. *"-- rauhallisuus, mutta kuitenkin paljon aktiivisuutta."* (Nainen, 50–59); *"Kluuvin puisto on suosikkini."* (Nainen, 50–59); *"Kloovin hieno puisto."* (Mies 60–69); *"Rauhallisuus ja merellisyys ulkoilumielessä"* (Nainen, 20–29); *"Siellä voi rauhassa kävellä."* (Nainen 50–59); *"--Kluuvinpuisto, tenniskentät, Brändö Seglaren ravintola, Kluuvin sillan ihana maisema."* (Nainen 60–69); *"Alueella järjestettävät tapahtumat ja yhteisöllisyys."* (Nainen, 40–49); *Rauhallinen, virkistävää alue"* (Nainen, 50–59)

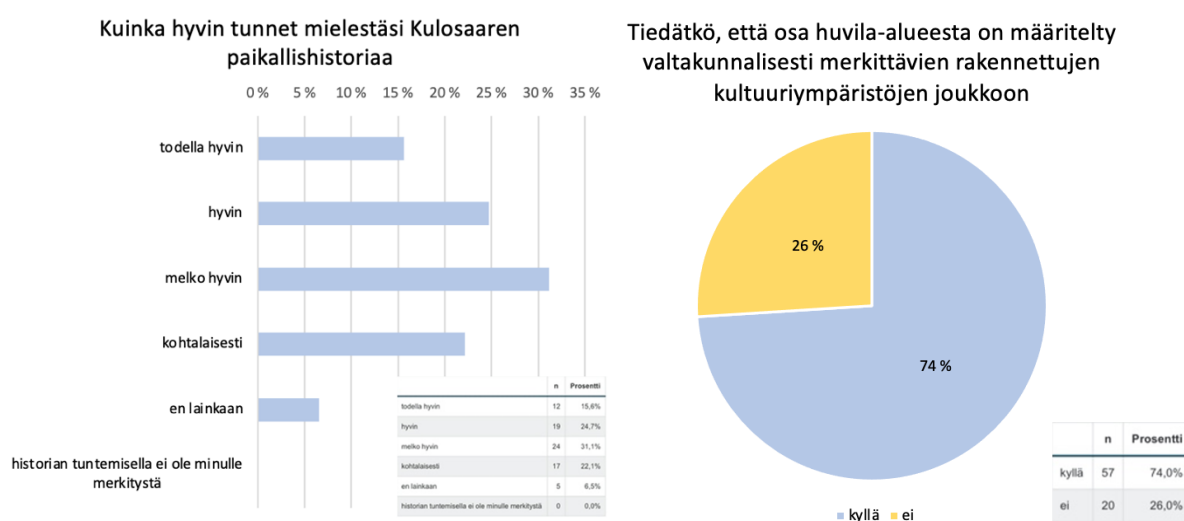
Yhteisöllisyys sekä alueen vaikutus omaan identiteettiin nousivat seuraavaksi eniten toistuneiksi teemoiksi. Kanssaihmissä kuvailtiin ystävällisiksi ja alueen yhteishenkeä hyväksi. *"-- tiivis yhteisö"* (Nainen, 40–49); *"-- jokaisella kävelyllä tuttuja ihmisiä."* (Nainen, 60–69); *"Tervehtiviä vastaan tulijoita ja paljon tuttuja, iloisia kasvoja."* (Nainen, 40–49); *"Vierailut ystäväieni ja sukulaisieni kodeissa"* (Nainen, 80+); *"Osa omaa identiteettiä, Paljon ystäviä sekä tuttuja. Pieni yhteisö Helsingin sydämessä."* (Mies, 30–39). Alueen vaikutusta omaan identiteettiin perusteltiin lisäksi lapsuuden ympäristön, asumisen ja kodin kokemuksilla. *"Minulle se tarkoittaa kotia."* (Nainen 40–49); *"Lapsuuden ympäristö --"* (Mies 20–29); *"Syntymästä asti täällä ollut."* (Mies 50–59); *Identiteettini on melko lyhyenkin asumisen jälkeen kulosaarelainen. Miellän huvila-alueen osaksi kulosaarelaista identiteettiäni --"* (Nainen 30–39); *"Olen kulosaarelainen kolmannessa polvessa samoin mieheni, joten Kulosaari on meille todella tärkeä paikka. Monet ystäväot ja perhe ovat täällä ja täältä lähtöisin."* (Nainen 60–69)

Historia toistui vastauksissa lähes yhtä monta kertaa ja kulttuurihistorialliset arvot ja säilyvyys oli muutamille vastaajille merkityksellistä. Pelot ja toiveet huvila-alueella kohtaan näkyivät näissä vastauksissa. *"Siellä on historian havinaa --"* (Nainen, 20–29); *"Isoisäni professori armas Lindgren yhdessä muiden perustajajäsentien kanssa loi ja kaa-voitti Kulosaaren sellaiseksi lintukodoksi, joka se oli ennen grunderien esiinmarssia. On tärkeää, että epäsuopuhtainen rakentaminen lopetetaan."* (Mies, 80+); *"-- olen kiinnostunut historiallisesta kerroksellisuudesta, joka huvila-alueella näkyy."* (Nainen, 30–39); *"Tärkeä kulttuuriarvo. Historiallinen."* (Mies, 60–69); *"Saaren huvila-alueen kulttuuriympäristö on kansallisessakin katsannossa poikkeuksellinen ja arvokas."* (Nainen 40–49); *"Että se säilytetään mahdollisimman autenttisenä."* (Nainen, 60–69); *"-- toivon kovasti, että alue saadaan säilytettyä ja pidettyä omaleimaisena ja uudisrakentamisesta vapaana."* (Nainen, 30–39)

Myös huvila-alueen turvallisuus, Helsingin keskustaan läheisyys ja kansainvälisyys mainittiin muutamissa vastauksissa tärkeinä asioina. *"-- täällä on kaunista, rauhallista ja turvallista."* (Nainen 40–49); *"Vaarattomia katuja myös iltasaikaan"* (Nainen 40–49); *"-- aivan keskustan kupeessa."* (Mies, 40–49); *"Alue on myös selkeästi kansainvälinen, mikä on meidän perheellemme tärkeää."* (Nainen, 40–49) *"On vähän kuin pääsisi ulkomaille käymään aina halutessaan."* (Nainen, 40–49); *"Lähetystöt tuovat kauniin ja arvokkaan lisän alueelle."* (Mies, 40–49)

Kulosaarelaiset arvioivat oman paikallishistorian tuntemuksen keskeisesti hyväksi tai melko hyväksi. Melko hyvänä sen koki 31 %, hyvänä 25 %, kohtalaisena 22 % ja todella hyvänä 16 % kaikista vastaajista. Vain 6 % vastaajista ei tuntenut lainkaan oman paikallisyhteisönsä historiaa. Historian tuntemuksen taustalla vaikuttanee todennäköisesti lukuisat Kulosaaresta kirjoitetut paikallishistoriateokset.

Yhteensä 74 % vastaajista tiesi, että osa Kulosaaren huvila-alueesta kuuluu valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen joukkoon. 26 % vastaajista ei tiennyt arvoluokituksesta. Museoviraston RKY-inventointiin kuuluu yli 1200 kohdetta, jotka kuvaavat maamme rakentamisen kehitystä eri aikakausina.¹⁹³

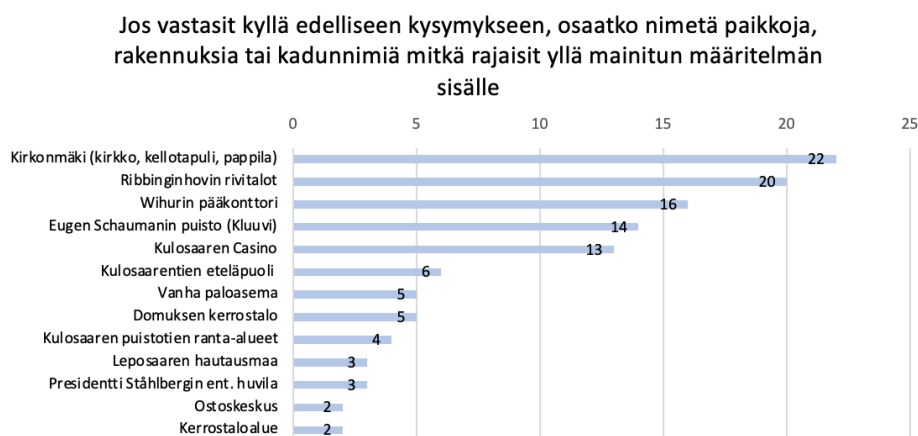

Kaavio 8. ja 9. Vastaukset kysymyksiin 10. ja 11. (n=77)

Vaikka moni (57) kyselyyn osallistunut tiesi RKY-merkinnästä, oli sen rajautuminen huvila-alueen sisällä melko epäselvää ja osin myös arvailujen varassa, mikä ilmeni kysymystä täydentävistä avovastauksista. Avoimeen kysymykseen vastasi 52 henkilöä 57:stä. Yksittäisten kohteiden nimeäminen onnistui paikallisilta asukkailta parhaiten. Keskeisesti RKY-alue sotkeutui koko huvila-alueen kanssa, mikä tuli esiin esimerkiksi paikoista ja kadunnimistä, joita kulosaarelaiset luettelivat kuuluvan huvilakaupunki-ihannetta edustavaan miljöökokonaisuuteen. Myös suojelumerkinnot miellettiin monessa vastauksessa samaksi asiaksi, mikä toi vastauksiin mukaan paljon uudempia ja huvila-alueelle kuulumattomiakin rakennuksia, kuten esimerkiksi 1960-luvun ostoskeskuksen. Museoviraston inventoima ja määrittämä valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö rajautuu keskelle Kulosaaren huvila-alueella, nykyisen Eugen Schaubmanin puiston ympärille. Aksiaalisen sommitelman lisäksi *Kulosaaren huvilakaupunki* -rajaukseen kuuluu kellotapulin metsikkö,

¹⁹³ Museoviraston kotisivu. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt. Sähköinen lähde, viitattu 19.4.2024. <https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/rakennettu-kulttuuriymparisto/valtakunnallisesti-merkittavat-rakennetut-kulttuuriymparistot>

tenniskenttien miljö, Nandelstahdin ranta sekä Hopeasalmen huvilamiljö vesialueineen.¹⁹⁴ Kulosaaren huvila-alueen RKY-määritelmään kuuluu paikallisten asukkaiden vastauksissa toistuneista teemoista ainoastaan kirkonmäki rakennuksineen, Ribbingin hovin rivitalot, Wihurin pääkonttori (entinen rantahotelli), Kulosaaren Casino (entinen Paviljonki), Eugen Schaumanin puisto ja vanha paloasema. RKY-miljöökokonaisuteen eivät kuulu Kulosaarentien eteläpuoli kokonaisuudessaan, kerrostalo Domus, Kulosaaren puistotien ranta-alueet, Leposaaren hautausmaa, Presidentti Ståhlbergin entinen huvila, ostoskeskus ja kerrostaloalue.

Kaavio 10. Avovastauksista esiin nousevat teemat kysymyksessä 12.

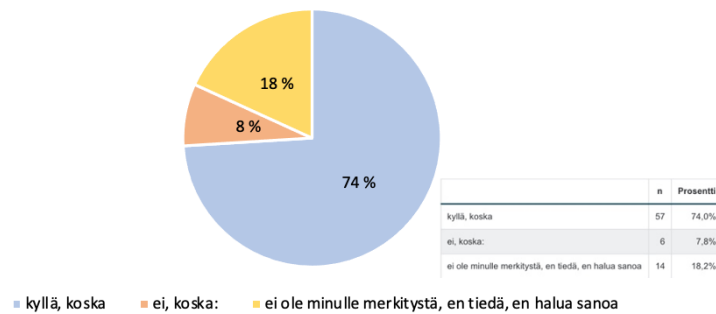
4.3 Lähetystöilmiön merkitys paikallisille asukkaille

Kysymykset 14–19 kartoittivat miten paikalliset asukkaat kokevat lähetystöilmiön huvila-alueella. Hain vastauksia siihen, miten kulosaarelaiset suhtautuvat ulkovaltojen edustustoihin, niiden käytössä olevien kiinteistöjen määrään ja turvajärjestelyihin. Tavoite oli tuoda esiin kulosaarelaisten mielipiteitä ja kokoemuksia lähetystöilmiön vaikutuksesta huvila-alueen rakennettuun ympristöön. Aineistosta on karsittu pois tarpeettomana kysymys 19.

Kaikista kyselyyn vastanneista 74 % koki, että suurlähetystöt kuuluvat Kulosaaren huvila-alueelle. 8 % vastasi, että ne eivät sinne kuulu ja 18 % antoi vastauksen *ei ole minulle merkitystä, en tiedä tai en halua sanoa*.

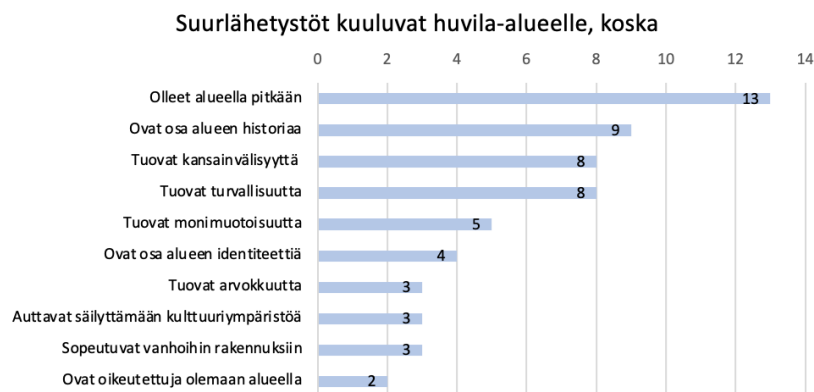
¹⁹⁴ Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY verkkosivu. Sähköinen lähde, viitattu 5.2.2024. https://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1563

Kuuluvatko suurlähetystöt konsulaatteineen ja muine kiinteistöineen Kulosaaren huvila-alueelle

Kaavio 11. Vastaukset kysymykseen 14.

Lisätekstikenttään oli mahdollisuus perustella omaa vastausta. *Kyllä*-vastanneista 51 vastaajaa 57:stä ja *ei*-vastanneista 5 henkilöä 6:sta antoivat perustelun. Teemoittamalla myönteisistä vastauksista nousi esiin 10 keskeistä puheenaihetta, jotka toistuvat vastauksissa.

Kaavio 12. Avovastauksista esiin nousevat teemat kysymyksessä 14.

Myönteisesti suurlähetystöihin suhtautuneet kulosaarelaiset perustelivat vastauksiinsa muun muassa sillä, että lähetystöjä on pitkään tai "aina" ollut huvila-alueella, ne ovat osa alueen historiaa ja identiteettiä ja ne tuovat kansainvälisyyttä, turvallisuutta, monimuotoisuutta sekä arvokkuutta alueelle. Lisäksi muutama paikallinen koki, että suurlähetystöt sopeutuvat vanhoihin rakennuksiin ja auttavat säilyttämään huvila-alueen kulttuuriympäristöä ja niillä(kin) on oikeus olla alueella. "Ne ovat aina olleet täällä." (Mies, 60–69); "nekin ovat osa historiaa" (Nainen, 20–29); "Merkittävä osa alueen identiteettiä" (Mies, 40–49); "ne antavat monimuotoisuutta alueelle" (Nainen, 50–59); "Ovat vaikuttaneet alueella jo pitkään ja tuovat alueelle arvokkuutta." (Nainen, 50–59); "Niitä on täällä ollut niin kauan kuin muistan. Mielestäni ne lisäävät turvallisuutta." (Nainen, 40–49); "Kansainvälisyys on aina ollut osa huvilayhdyskuntaa." (Nainen, 70–79); "Sitä paitsi luultavasti auttavat säilyttämään huvila-alueen." (Nainen, 40–49); "yhtä lailla oikeus olla siellä" (Muu, 20–29). Koska vain kuusi vastaajista oli sitä mieltä, että suurlähetystöt eivät kuulu huvila-alueelle, eivät negatiiviset vastaukset

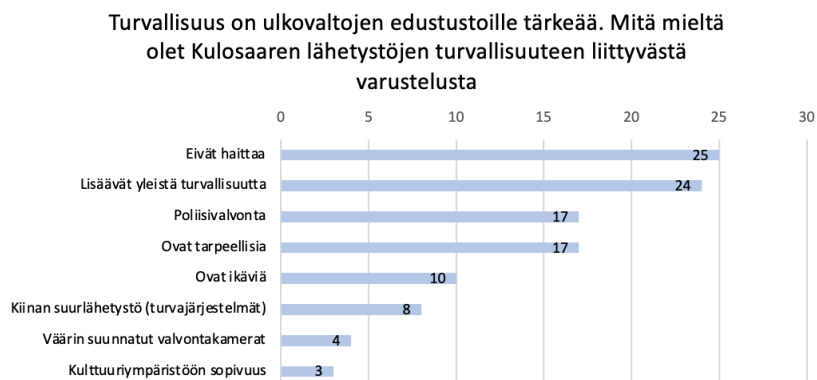
muodostaneet toistuvia teemoja vaan ne jäivät viideksi yksittäiseksi mielipiteeksi. Tässä esimerkkinä niistä kaksi. *"Niillä ei ole yhteyttä Kulosaaren alkuperäiseen ideaan luonnonläheisestä asumisesta."* (Nainen, 80+); *"Heidän ei tarvitse välittää mitä tekevät kiinteistöillä, vaikka se olisi suojeltu."* (Nainen, 50–59)

Suurlähetystöjen käytössä olevien kiinteistöjen määrään oltiin melko tyytyväisiä Kulosaaressa. 60 % kysymykseen vastanneista paikallisista oli sitä mieltä, että lähetystörakennuksia on sopivasti huvila-alueella. 22 % vastaajista koki, että lähetystörakennuksia on liikaa ja yhden vastaajan mielestä lähetystöjä voisi olla enemmän. Vajaa viidennes (17 %) vastasi, että lähetystökiinteistöjen määrällä ei ole heille merkitystä. Kaikista 77:stä kyselyyn osallistuneesta kaksi jätti vastaamatta tähän kysymykseen.

Kaavio 13. Vastaukset kysymykseen 15.

Turvajärjestelyjä koskevaan avoimeen kysymykseen vastasi 71 paikallista asukasta 77:stä. Avovastausten pituus jälleen vaihteli ja vastauksista nousi esiin kahdeksan suurlähetystöjen turvallisuuden valvontaan liittyvää puheenaihetta.

Kaavio 14. Avovastauksista esiin nousseet teemat kysymyksessä 16.

Kysymykseen vastanneista 25 henkilöä koki, että suurlähetystöjen turvajärjestelmät, kuten esimerkiksi valvontakamerat, aidat, ajoesteet ja poliisipartioiden liikkuminen huvila-alueella eivät häiritse tai häiritse heidän arkeaan. Tähän 17 vastaajaa lisäsi, että suurlähetystöjen turvallisuuden valvontaan liittyvä varustelu on normaali, välttämätön ja tarpeellinen asia. Asukkaiden vastauksissa toistui moneen kertaan, että suurlähetystöjen turvajärjestelmät pikemminkin lisäävät yleistä turvallisuutta ja poliisien

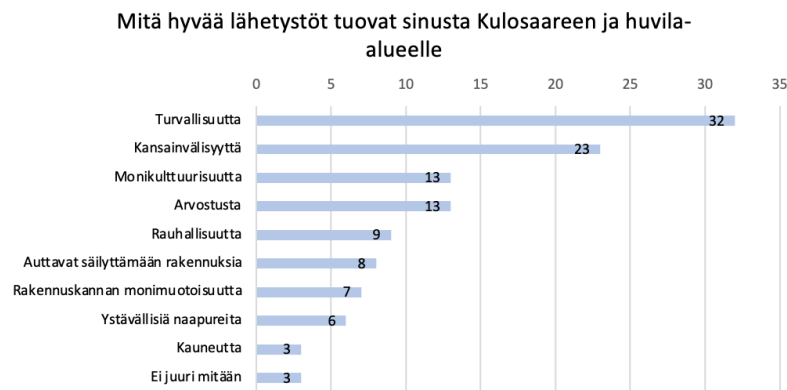
läsnäolo hyödyttää kaikkia. *"Normaali asia suurlähetystöjen toiminnassa. Eivät häiritse."* (Mies, 40–49); *"Ihan ok, eivät ne arjessa kovin paljoa näy."* (Mies, 30–39); *"Kuuluvat nyky-aikaan, tukevat alueen turvallisuutta samalla."* (Mies, 70–79); *"Kaikki tarpeellisia ja asiallisesti käytettyjä."* (Mies, 60–69); *"Ei haittaa viihtyvyyttä, turvallisuus on kuitenkin taattava lähetystön työntekijöille"* (Nainen, 30–39); *"Näkyvät mutteivät häiritse -- Poliisien partiointi alueella pikemminkin lisää turvallisuudentunnetta"* (Mies, 20–29); *"No poliisien läsnäolo ainakin hyödyttää kaikkia muitakin asukkaita"* (Nainen, 80+); *"Mielestäni luovat turvallisuutta koko Kulosaarelle."* (Mies, 40–49)

Kyselyn vastaajista 10 koki, että suurlähetystöjen turvajärjestelmät ovat ikävä asia. Negatiivisia vastauksia perusteltiin muun muassa sillä, että turvajärjestelmät vähentävät huvila-alueen viihtyisyyttä, niitä on liikaa, ne ovat liioiteltuja ja niitä on asennettu paikkoihin, jonne ne eivät kuulu. Neljässä vastauksessa mainittiin, että osa suurlähetystöjen valvontakameroista kuvaa yleisiä paikkoja kuten katuja. *"Ne ovat kieltämättä ikäviä. Kulosaaren alkuperäiseen henkeen, jota on vielä vähän jäljelläkin, kuuluu avoimuus ja luottamus."* (Nainen, 40–49); *"Valvontakamerat eivät ole kiva asia, silloin kun niillä kuvataan esim. ohitse kulkijoita."* (Nainen, 40–49); *"--kamerat ovat väärin suunnattuja. Kuvaavat katuja liikaa."* (Nainen, 60–69)

Yksittäisistä lähetystöistä vain Kiinan suurlähetystöjen turvajärjestelmät nostettiin erikseen esiin ja niitä kuvailtiin muun muassa räikeiksi, ylimitoitetuiksi ja liioitelluiksi. Tähän muutama vastaaja lisäsi, että suurlähetystöjen turvajärjestelmät tulisi sovittaa paremmin huvila-alueen rakennettuun kulttuuriympäristöön sopiviksi. *"Kiinalla näyttää olevan aika paljon monen moista härpäkettä --"* (Nainen, 50–59); *"-- Pari on tosin liian isoa ja rumaa."* (Mies, 40–49); *"Kiinan lähetystöllä on aika paljon valvontakameroita eivätkä ne mielestäni kuulu saaren luonteeseen!"* (Nainen, 70–79); *"Ne pitäisi paremmin sovittaa arvoympäristöönsä. Esim. Vanhan Kelkkamäen Kiinan lähetystöjen valvontalaitteita on liikaa ja ne nousevat räikeästi esille. Uudet aitarakennelmat eivät ole kulttuuriympäristöön soveliaita esim. kyllästetyt lauta-aidat."* (Nainen, 50–59)

Kulosaarelaiset kokivat myös ristiriitaisuutta suurlähetystöjen turvajärjestelmiä kohtaan, mikä näkyi sekä myönteisissä että kielteisissä vastauksissa. *"-- kieltämättä kyllä yllä mainitut turvallisuuden valvontaan liittyvät asiat eivät lisää viihtyisyyttä vaan pikemminkin vähentävät sitä. Toki alue säilynee melko turvallisena ja rauhallisena juuri niiden ansiosta."* (Nainen 40–49); *"Tuntuu välillä liioitellulta, mutta ehkä tarpeen. Enimmäkseen eivät itseäni häiritse."* (Nainen, 40–49); *"Eivät arjessa haittaa minua. Toki tunnelma on paikoitellen aitojen yms. vuoksi poissulkeva enemmän kuin avoin ja kutsuva."* (Nainen, 50–59); *"Tuntuvat ulkoillessa hieman oudoilta, sillä turvaavarusteluja paljon."* (Nainen, 20–29); *"Ymmärrän, että niitä pitää olla mutta eivät saa pilata huvila-alueen henkeä ja ympäristöä."* (Nainen, 50–59)

Kysymykseen, missä pyydettiin kertomaan mitä hyvää lähetystöt tuovat Kulosaaren ja huvila-alueelle, vastasi 72 kyselyyn osallistunutta 77:stä. Avovastauksista nousi esiin 10 teemaa, jotka toistuivat paikallisten asukkaiden vastauksissa.

Kaavio 15. Avovastauksista esiin nousseet teemat kysymyksessä 17.

Vajaa puolet kysymykseen vastanneista koki, että suurlähetystöt tuovat erityisesti turvallisuutta huvila-alueelle. Turvallisuuden tunnetta perusteltiin useammassa vastauksessa juuri poliisiavun ja poliisiautojen läsnäolon näkymisenä huvila-alueella. Turvallisuuden tunteen lisäksi paikalliset asukkaat kokivat lähetystöjen tuovan Kulosaaren kansainvälisyyttä ja monikulttuurisuutta sekä huvila-alueelle arvostusta ja rauhallisuutta. *"Turvallisuutta ja kansainvälisyyttä."* (Nainen 70–79); *"Rauhaa ja kansainvälisyyttä"* (Nainen, 20–29); *"Poliisit eivät muuten kävisi kiertämässä"* (Mies, 50–59); *"Monikulttuurisuutta ja turvallisuutta koska poliisiauto kierteleä niin useasti"* (Nainen, 80+); *"Uusia kulttuurisia vaikutteita -- Kouluissa ja päiväkodeissa on kansainvälinen tunnelma."* (Nainen, 50–59); *"Monenlaisia ihmisiä, moninaisuutta."* (Nainen, 40–49); *"Värikkästä porukkaa ja hyvin käyttäytyviä naapureita."* (Mies 60–69); *"-- muistutuksen siitä, että maailma on avara ja maailmassa on monenlaisia kiinnostavia paikkoja ja kulttuureita"* (Nainen, 40–49); *"Turvallisuutta, ainakin tähän mennessä."* (Mies, 60–69)

Monen paikallisen asukkaan mielestä lähetystöiltä löytyy taloudellisia resursseja ylläpitää, hoitaa ja säilyttää vanhoja, suuria ja arvokkaitakin rakennuksia. Lähetystöjen katsottiin myös rikastuttavan huvila-alueen rakennettua kulttuuriympäristöä muun muassa mielenkiintoisilla julkisivuilla ja arkkitehtuurilla sekä tuomalla alueelle kauneutta, kuten kauniita lippuja ja rakennuksia. Lähetystörakennuksissa asuvia naapureita kuvailtiin muun muassa mukaviksi, rauhallisiksi, miellyttäviksi ja hyvin käyttäytyviksi. Muutama vastaaja suhtautui lähetystöihin neutraalisti ja koki, etteivät ne tuo juuri mitään huvila-alueelle. *"Rikastavat ympäristöä."* (Nainen, 50–59); *"Mielenkiintoista arkkitehtuuria, moninaisia rakennuksia"* (Nainen, 20–29); *"Lähetystöillä on taloudellisia resursseja pitää rakennukset ja ympäristö kunnossa."* (Nainen, 50–59); *"Antavat ehkä lisää arvokkuutta alueelle."* (Mies, 80+); *"Kansainvälisyyttä, arvostusta, kalliiden kiinteistöjen kunnossapitoa."* (Nainen, 50–59); *"Jotkut vanhat talot on kunnostettu kun muuten olisivat rapistuneet"* (Nainen, 60–69); *"Ovat säilyttäneet vanhoja rakennuksia ja siten alueen"*

kulttuurihistoriaa ja miljöötä, myös nostaneet alueen yleistä arvostusta” (Nainen, 70–79), ”Arvokkuutta, kansainvälisyyttä, kauniita lippuja” (Mies, 70–79); ”Nostavat kiinteistöjen arvoa ja lisäävät turvallisuutta. Ne antavat myös kansainvälisen vivahteen alueelle.” (Mies, 40–49); ”Rauhallisia naapureita” (Nainen, 40–49); ”--Yleisesti ottaen suurlähetystön henkilöstö on hyvin käyttäytyvää ja hyvin toimeentulevaa väkeä, juuri sellaista kun mikä tahansa asuinalue haluaa asukkaiksi.” (Mies, 50–59); ”Ei hyvää eikä huonoa, ne vain ovat osa alueen ominaisuutta” (Nainen, 70–79)

Kulosaarelaiset suhtautuvat suurlähetystöihin melko positiivisesti. Kaikista kyselyyn vastanneista 47 henkilöä koki, että suurlähetystöt eivät tuo heidän arkeensa minkäänlaista harmia tai häiriötä. Vastauskato (-11) oli suurin tässä avoimessa kysymyksessä, mikä mahdollisesti voi vääristää tulosta.

Kaavio 16. Avovastauksista esiin nousseet teemat kysymyksessä 18.

Kuitenkin noin neljännes (19) paikallisista asukkaista koki, että lähetystöt tuovat myös arkiympäristöön harmia. Eniten arkea häiritseväenä negatiivisena asiana toistui vastauksissa mielenilmaukset suurlähetystöjen edustalla. Tämän lisäksi liikenteen lisääntyminen, suurlähetystöjen järjestämät tilaisuudet ja juhlat, diplomaattijoneuvojen piittaamattomuus liikennesäännöistä ja tiesulut mainittiin arkielämää häiritsevinä teemoina. Muutamaa vastaajaa häiritsi myös suurlähetystöjen tekemä lisärakentaminen. ”ei minkäänlaista harmia, pelkästään hyvää.” (Mies, 40–49); ”Eivät koska asun itse kerrostaloalueella.” (Nainen, 50–59); ”Ei juuri muuta kuin lisääntynyt liikenne --” (Nainen, 60–69); ”Juhlat ja mielenosoitukset luovat suurta liikennettä” (Mies, 40–49); ”Joskus mielenosoitukset ovat vähän äänekkäitä --” (Nainen, 40–49); ”Iranin suurlähetystön edustalla oleva mielenilmaus muutti pienten lasten koulureitin turvottomaksi, kun vihaiset mielenosoittajat alkoivat keräytyä lähetystön edustalle.” (Nainen, 50–59); ”-- muistuttavat, että maailmanpolitiikassa tapahtuu koko ajan – maailma ei ole ”valmis”, kuten lähetystöjen edessä aika ajoin toistuvat mielenosoitukset osoittavat.” (Nainen 40–49); ”Eräät uudisrakennukset eivät sovi ympäristöön” (Nainen, 80+); ”Harmittaa, kun RKY-alueella tehdään mauttomia rakenteita tai asennuksia välittämättä meille paikallisille tärkeästä arvoympäristöstä. Suomen rakennuslaki ei koske lähetystöjä, joten he tekevät asioita piittaamatta esim. rakennusvalvonnan tai kaavoituksen määräyksistä.” (Nainen, 50–59)

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

"-- Pidän siitä, että suurlähetystöt ovat "jalkautuneet" tänne tavallisen erikoiseen kaupunginosaan, kotipaikkaani" (Nainen, 30–39)

Sitaatti on mielestäni osuva ja kiteyttää hyvin tutkielmani aihetta. Kulosaaren huvila-alue on tänään mielenkiintoinen ja kerroksellinen rakennettu kulttuuriympäristö, joka tasapainoilee tiivistyvän asuinalueen, laajenevan lähetystöilmiön ja arvokaan rakennusperinnön kesken. Tutkimuskohdetta ymmärtääkseni olen tarkastellut näitä kaikkia kolmea myös menneisyydessä. Maisterintutkielmani tavoite oli kartoittaa vähäiselle tutkimukselle jäänyttä lähetystöilmiötä ja tuottaa tietoa millainen rakennettu kulttuuriympäristö Kulosaaren huvila-alue on arjen näkökulmasta katsoen. Käyttämällä kyselyä tutkimusmetodina, osallistin paikalliset asukkaat mukaan. Yhdessä he ovat tuottaneet kokemuksellista tietoa huvila-alueen kulttuuriympäristöstä. Tutkimuskysymykseni olivat: *Millainen rakennettu kulttuuriympäristö Kulosaaren huvila-alue on nykyisin?* ja *Miten paikalliset asukkaat kokevat lähetystöilmiön Kulosaarella?* Vaikka tulokintani tarkastelee jaettuina merkityksiä, eivät mielipiteet ja kokemukset kuitenkaan koskaan ole täysin samanlaisia, subjektiivisuuden vuoksi.

Kokemuksellisen tiedon näkökulmasta katsoen Kulosaaren huvila-alue on keskeisesti asuinalue, mutta myös ulkoilu- ja virkistysalue sekä rauhoittumisen ja oleilun alue. Mielenkiintoista oli havaita, että vastauksissa esiin nousseet kulosaarelaisien kokemat kolme merkityksellisintä asiaa huvila-alueen rakennetussa kulttuuriympäristössä olivat täysin samoja kuin mistä Kolbe määrittää Kulosaaren identiteetin muodostuvan. Rakennettu kulttuuriperintö, luonto ja meri muodostavat tämän yhteyden.

Lähetystöilmiö elää voimakkaana Kulosaaren huvila-alueella ja kysely osoitti, että kulosaarelaiset suhtautuvat huvila-alueen suurlähetystöihin melko myönteisesti. Johdannossa totesin, että lähetystöilmiö muuttuu hitaasti, hiljaa ja huomaamatta huvila-alueen rakennettua kulttuuriympäristöä. Paikallisen kokemuksellisen tiedon avulla

tarkasteltuna kulttuuriympäristön hidas muutos merkitsee, että suurlähetystöt koetaan keskeisesti osana alueen historiaa ja identiteettiä. Yli 70-vuotta jatkunut ilmiö mielletään paikallisten puheissa kulttuuriympäristöön kuuluvaksi, tuoden mukana kansainvälisyyttä, turvallisuutta, monimuotoisuutta, rauhaa ja arvostusta huvila-alueelle. Lähetystöilmiön tuoma muutos huvila-alueelle on pääasiassa hiljaista eikä siitä juuri käydä yhteiskunnallista keskustelua. Koska tutkielmani keskittyi ainoastaan yhden näkökulman esiin tuomiseen, ei hiljaisen muutoksen tarkastelu ole tässä yhteydessä mielekästä. Kokemuksellisen ulottuvuuden avulla nousi kuitenkin esiin joitakin törmäyttäviä mielipiteitä. Tällaisina paikalliset asukkaat kokivat muun muassa mielenilmaukset, erilaiset tilaisuudet ja lähetystöilmiön lisäämän liikenteen huvila-alueella. Lisäksi lähetystökiinteistöjen määrä jakoi mielipiteitä. Ristiriitoja voidaankin pitää merkinä elävyydestä, sillä ne lisäävät keskustelua. Ilman niitä olisimme jonkinlaisen sovitun piirissä. Kulttuuriympäristön hidas, muutos voi olla myös melko huomaamatonta, eikä se aina näy edes arjessa. Itse sain yllättyä valokuviani tarkastelemalla, kuinka lähetystöilmiö ehti muuttaa kulttuuriympäristöä jo tutkielmani teon aikana.

Syvempi ymmärrys huvila-alueen lähetystöilmiöstä jäi kesken ja tutkielmaani voisi jatkaa eteenpäin keskittyen esimerkiksi siihen, miten lähetystöilmiöstä muotoutui sellainen kuin se nykyisin on. Tutkielma herätti kysymyksen Kulosaaren suurlähetystöjen teemainventoinnin tarpeesta, sillä Kulosaaren lähetystöjen historiaa on tutkittu hyvin vähän. Vaikka lähetystökiinteistöt ovat pääsääntöisesti ulkomaisessa omistuksessa ja Wienin yleissopimus ym. muut lait ja sopimukset säätelevät edustustojen oikeuksia, sijaitsevat diplomaattiset edustustot asuinalueella ja viranomaisten arvokkaaksi määrittämässä rakennetussa kulttuuriympäristössä. Yksittäisten kohteiden sijaan lähetystökiinteistöjä voitaisiin tarkastella suurempana kokonaisuutena. Lähetystöilmiönä, joka vaikuttaa ja elää voimakkaana melko pienellä huvila-alueella. Tunteamalla Kulosaaren suurlähetystöjen historiaa ja kulttuuria ja ymmärtämällä nykyhetkeä, olisi mahdollisesti paljon helpompaa pohtia lähetystöilmiön vaikutusta rakennetun kulttuuriympäristön arvottamiseen, säilyttämiseen ja käyttöön tulevaisuudessa.

LÄHTEET

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

- Berner, V. 2021–2024 kenttätömuistiinpanot.
- Linkola, H. 23.11.2023. *Maisemanhoito poliitikkojen ja käytäntöjen sommittumana*. Kulttuuriympäristöseuran toteuttaman ja ympäristöministeriön rahoittaman Monen äänen maisema selvityshankkeen seminaari. Tieteiden talo, 23.11.2022. Seminaarin keskustelut on tallennettu tutkimuskäyttöön.
- Lähdesmäki, T. 2019. Tutkimusorientaatiot ja menetelmät verkkokurssin äänite 5. Luento Jyväskylän yliopiston Moodlessa.

PAINETUT LÄHTEET

- Alapeteri, N. & Siuruainen, A. 2015. *Kulosaaren aluesuunnitelma 2016-2025*. Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2015:7. Helsingin kaupungin rakennusvirasto, Helsinki.
- El Harouny, E. 2008. *Historiallinen puukaupunki suojelekohteena ja elinympäristönä : esimerkkeinä vanha Porvoo ja vanha Raahe*. Osa 1. Oulun yliopisto, Oulu.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2018. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino, Tampere.
- Grünthal, S., Timonen, K., Suhonen, V. & Rastenberger, P. 2023. *Leposaari – Vilan : kiviä, kuvia, kohtaloita*. SKS Kirjat, Helsinki.
- Hankonen, I., Lonkila, H., Häyrynen, M., & Virtanen, K. 2023. *Monen äänen maisema : kokemuksellinen tieto maisemapolitiikassa*. Ympäristöministeriön julkaisuja 2023:19. Ympäristöministeriö, Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-406-2>
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. *Tutki ja kirjoita*. 13. osin uud.laitos. Tammi, Helsinki.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. *Tutki ja kirjoita*. 15. osin uud. laitos. Tammi, Helsinki.
- Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto, 1981. *Kulosaaren huvila-alue : lähtötiedot ja yleiskaavojen aluekohtaiset ohjeet ja suositukset*. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto. Yleiskaavaosasto. Julkaisu YB:9/80. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto, Helsinki.
- Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto, 2014. *Helsingin yleiskaava 2050 : Kaupungin muutos ja kulttuuriympäristöt*. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2014:17. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto, Helsinki.
- Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto, 2016. *Helsingin yleiskaava selostus : Kaupunkikaava – Helsingin uusi yleiskaava*. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2016:3. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto, Helsinki.
- Ihamuotila, E. 2002. *Lähetystöjen Kulosaari*. Teoksessa Sarantola-Weiss (toim.), *Kulosaari – Brändö : koti ja kaupunginosa – hem och stadsdel*. Kulosaaren Kotiseuturahaston Säätiö, Helsinki.

- Kuuva, S., Kähkönen, S. & Lähdesmäki, T. 2015. "Kulttuuriympäristöä tutkimassa." *Tahiti: taidehistoria tieteenä*, no. 4 (2015). Pääkirjoitus.
<https://tahiti.journal.fi/article/view/85589/44539>
- Kolbe, L. 1988. *Kulosaari : unelma paremmasta tulevaisuudesta*. Kulosaaren Kotiseuturahaston Säätiö, Helsinki.
- Kolbe, L. 2002. *Huovilakaupungista kaupunginosaksi : Miten Kulosaaresta tehtiin Helsingin 42. kaupunginosa?* Teoksessa Sarantola-Weiss (toim.), *Kulosaari – Brändö : koti ja kaupunginosa – hem och stadsdel*. Kulosaaren Kotiseuturahaston Säätiö, Helsinki.
- Kolbe, L. 2017. *Kulosaari : Eurooppalainen unelma ja suomalainen todellisuus*. Teoksessa Seppälä (toim.), *Kulosaaren Ribbingshof : sata vuotta rinnakkain*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Koskela, M., Lahe, J. & Ridanpää, J. 2016. *Maailmanympärimatka Helsingissä : suurlähetystöt ja niiden historia*. Kustantaja Laaksonen, Helsinki.
- Metsämuuronen, J. 2006. *Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä: Tutkijalaitos*. 3. laitos, 2. korj. p., International Methelp, Helsinki.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö & Ympäristöministeriö, 2014. *Kulttuuriympäristöstrategia 2014–2020*. Valtioneuvoston periaatepäätös 20.3.2014. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Ympäristöministeriö, Helsinki.
- Pallasmaa, J. 1995. *Ihmisen paikka : Aika, muisti ja hiljaisuus arkkitehtuurikokemuksessa*. Teoksessa Haapala, A., Honkanen, M., Rantala, V. & Airaksinen, T. 2006. *Ympäristö, arkkitehtuuri, estetiikka*. 2p., Yliopistopaino, Helsinki, 243–265.
- Perälä, T., Ruoff, E., Alapeteri, N. & Liski, M. 2010. *Kulosaaren Kluuvoin puistoalueet : puistohistoriallinen selvitys*. Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2010:15. Helsingin kaupungin katu- ja puisto-osasto, Helsinki.
- Räsänen, M. 2004. *Kulosaari – Brändö : huvilakiinteistöt ja niiden omistajat – villafastigheterna och deras ägare*. Kulosaaren Kotiseuturahaston Säätiö, Helsinki.
- Rönkkö, E. 2012. *Kulttuuriympäristöselvitykset: tieto, taito ja ymmärrys maaseudun maankäytön suunnittelussa*. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osaston julkaisuja A56, Oulu.
- Rönkkö, E. 2015. "Kulttuuriympäristöä koskevan tiedon integroiva malli ja sen soveltaminen maankäytön suunnittelussa." *Tahiti: Taidehistoria tieteenä* 5, no. 4 (2015). <https://tahiti.journal.fi/article/view/85591/44541>
- Salastie, R. *Miksi pitää säilyttää? Rakennussuojelun tavoitteet Kulosaarella ja niiden toteutuminen*. Teoksessa Sarantola-Weiss, M. (toim.), *Kulosaari – Brändö : koti ja kaupunginosa – hem och stadsdel*. Kulosaaren Kotiseuturahaston Säätiö, Helsinki.
- Sarantola-Weiss, M. (toim.) 2002. *Kulosaari – Brändö : koti ja kaupunginosa – hem och stadsdel*. Kulosaaren Kotiseuturahaston Säätiö, Helsinki.
- Saarikangas, K. 1998. *Tilan tekijät*. Teoksessa Elovirta A. & Lukkarinen, V. *Katseen rajat : Taidehistorian metodologiaa*. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus, 183–204.
- Saarikangas, K. 2006. *Eletyt tilat ja sukupuoli : Aukkaiden ja ympäristön kulttuurisia kohtaamisia*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Saarikangas, K. 2011. "Asuminen, toimijuus ja taide." *Tahiti: Taidehistoria tieteenä* 1, no. 1 (2011). <https://tahiti.journal.fi/article/view/85409/44359>

- Seppälä, M. 2010. *Kulosaaren seurakunnan historia 1921–2010*. Kulosaaren kirkovakka, Helsinki.
- Seppälä, M. 2015. *Juureva Kosmopoliitti: Kulosaaren yhteiskoulun historia 1940–2015*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Seppälä, M. 2017. *Kulosaaren ja Ribbinginhovin alueen nimistö*. Teoksessa Seppälä, E. (toim.), *Kulosaaren Ribbingshof : sata vuotta rinnakkain*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Valli, R. 2018. *Aineistonkeruu kyselylomakkeella*. Teoksessa Valli, R. & Aarnos E. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu : virikkeitä aloitteleville tutkijoille*. 5., uudistettu painos. PS-Kustannus, Jyväskylä, 92–115.
- Valli, R. & Perkkilä, P. 2018. *Sähköinen kyselylomake ja sosiaalinen media aineistonkeruussa*. Teoksessa Valli, R. & Aarnos E. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu : virikkeitä aloitteleville tutkijoille*. 5., uudistettu painos. PS-Kustannus, Jyväskylä, 117–128.
- Valli, R. & Vastamäki, J. 2018. *Tutkimusasetelman ja mittareiden valinta kyselylomaketutkimuksessa*. Teoksessa Valli, R. & Aarnos E. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu : virikkeitä aloitteleville tutkijoille*. 5., uudistettu painos. PS-Kustannus, Jyväskylä, 129–141.
- Valli, R. 2018. *Vastausten tulkinta määrällisessä tutkimuksessa*. Teoksessa Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökumia aloittelevälle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. PS-Kustannus, Jyväskylä, 273–274.
- Valtioneuvosto. 2022. *Kohti kestäväää arkkitehtuuria : Suomen arkkitehtuuripoliittinen ohjelma 2022–2035*. Valtioneuvoston julkaisuja 2022:1. Valtioneuvosto, Helsinki.
- Vehkalahti, K. 2014. *Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät*. Helsingin yliopisto, Helsinki.
- Ympäristöministeriö. 2013. *Kulttuuriympäristö vaikutusten arvioinnissa*. Suomen ympäristö 14/2013. Ympäristöministeriö, Helsinki.

SÄHKÖISET LÄHTEET

- Diplomaattisia suhteita koskeva Wienin yleissopimus (4/1970). [viitattu 11.3.2024]
https://finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1970/19700004/19700004_2
- Eugen Schaumanin puisto – Senaatintori. Etäisyydet verkkosivu. [viitattu 28.11.2023]
<http://fi.etaisyydet.himmera.com/haku/>
- Helsinki kartta. Kulosaari-kartta. [viitattu 28.11.2023.]
<https://www.helsinkikartta.com/kulosaari-kartta/>
- Helsingin Sanomat Digi/Vilma Ikola. Katso tästä kauanko ja miten alueellasi asutaan -kooste. [viitattu 25.1.2024.]
<https://www.hs.fi/kaupunki/helsinki/art-2000010113146.html>
- Helsingin karttapalvelu. Kiinteistöt/omistajat. [viitattu 11.3.2024.]
<https://kartta.hel.fi/#>
- Helsingin karttapalvelu. Kulttuuriympäristöt. [viitattu 5.2.2024.]
<https://kartta.hel.fi/#>
- Helsingin karttapalvelu. Voimassa olevat asemakaavat, asemakaavahakemisto. [viitattu 5.2.2024.] <https://kartta.hel.fi>

- Helsingin uusi yleiskaava (2016) -kaavakartta. [viitattu 5.2.2024.]
https://www.hel.fi/hel2/ksv/liitteet/2018_kaava/YK_2016_Tullut_voimaan_20181205.pdf
- Helsingin uusi yleiskaava (2016) -kulttuuriympäristöt teemakartta. [viitattu 5.2.2024.]
https://www.hel.fi/hel2/ksv/Liitteet/2016_kaava/Yleiskaava_kulttuuriymparistot_20160614.pdf
- Helsingin uusi yleiskaava (2016) -virkistys- ja viherverkosto 2025 teemakartta. [viitattu 5.2.2024.]
https://www.hel.fi/hel2/ksv/liitteet/2018_kaava/YK_2016_Selostus_20160614_LISALEHDELLA.pdf
- Kallinen, T. & Kinnunen, T. 2021. *Etnografia*. Teoksessa Vuori, R. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. [Verkkojulkaisu]. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto, Tampere. [viitattu 16.4.2024.]
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavanvalinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi/>
- Kaupunkitutkimuksen päivät Turussa 4.–5.5.2023. Oikeudenmukainen ja monilajinen kaupunki. [viitattu 20.10.2023.]
<https://www.kaupunkitutkimuksenpaivat.net/tyoryhmat/oikeudenmukainen-ja-monilajinen-kaupunki/>
- Kulosaarelaiset ry – Brändöborna rf. [viitattu 21.3.2021.]
<https://kulosaarelaiset.fi/kulosaarelaiset-ry/>
- Kulosaari – Brändö Facebook sivut. [viitattu 9.11.2021.] <https://fi-fi.facebook.com/groups/378550775497511/about/>
- Kulosaari – Hygge – Brändö Facebook sivut. [viitattu 9.11.2021]. https://sv-se.facebook.com/groups/811076182377052/?ref=pages_profile_groups_tab&source_id=347344168626320
- Kulttuuriympäristötutkimuksen seura. [viitattu 16.10.2023.]
<https://kulttuuriymparistotutkimuksenseura.wordpress.com/author/kulttuuriymparistotutkimus/>
- Lähdesmäki, T., Hurme, P., Koskimaa, R., Mikkola, L. & Himberg, T. 2009. Menetelmäpolkuja humanisteille. [Verkkojulkaisu]. Jyväskylän yliopisto, humanistinen tiedekunta. [viitattu 19.9.2023.]
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja>
- Maankäyttö ja rakennuslaki. [viitattu 12.9.2023.]
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990132>
- Maankäyttö- ja rakennuslaki uudistuu. [viitattu 12.9.2023.] <https://mrluudistus.fi>
- Museovirasto. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt. [viitattu 5.2.2024.]
<https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/rakennettukulttuuriymparisto/valtakunnallisesti-merkittavat-rakennetut-kulttuuriymparistot>
- Sinkko, H.; Mäki, N. 2021. Helsingin väestö vuodenvaihteessa 2020/2021 ja väestönmuutokset vuonna 2020. Tilastoja 2021:13. [Verkkojulkaisu]. Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitieto. [viitattu 23.9.2023.]
https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/21_10_21_Tilastoja_13_Sinkko_Maki.pdf

Suomen perustuslaki. [viitattu 12.9.2023.]

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

Ulkoministeriö. Diplomaattiset suhteet vieraiden valtioiden kanssa. [viitattu

11.3.2024.] <https://um.fi/diplomaattiset-suhteet-vieraiden-valtioiden-kanssa>

Ulkoministeriö. Ulkovaltojen edustustot suomessa, osoitetiedot. [viitattu 12.10.2021

ja tarkistettu 11.3.2024.] <https://um.fi/ulkovaltojen-edustustot>

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. [viitattu

5.2.2024.] https://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1563

KUVALUETTELO

Valokuvat, joissa merkintä VB: Veera Berner

Kuva 1. Brändön huvilakaupunki, 1909. Helsingin kaupunginarkisto. CC BY 4.0.

[viitattu 5.2.2024.]

https://yksa.disec.fi/Yksa4/id/141269144847400/?view=list&_displayStart=0&back=true&history=1&_sort=5%2Cdesc&ref=results#tab/overview

Kuva 2. Brändö Villastad Med Omgivning, 1907. Helsingin kaupunginarkisto. CC

BY 4.0. [viitattu 5.2.2024.]

https://yksa.disec.fi/Yksa4/id/141269144625900/?view=list&_displayStart=0&back=true&history=1&_sort=3%2Cdesc&ref=results#tab/overview

Kuva 3. Plan Över Brändö Villastad, 1912. Helsingin kaupunginarkisto. CC BY 4.0.

[viitattu 5.2.2024.]

https://yksa.disec.fi/Yksa4/id/141269144897400/?view=list&_displayStart=0&back=true&history=1&_sort=5%2Cdesc&ref=results#tab/overview

Kuva 4. Plan Över Brändö Vilastad, 1917. Helsingin kaupunginarkisto. CC BY 4.0.

[viitattu 5.2.2024.]

https://yksa.disec.fi/Yksa4/id/141269144947300/?view=list&_displayStart=0&back=true&history=1&_sort=5%2Cdesc&ref=results#tab/overview

Kuva 5. Kulosaaren huvilakaupunki ilmakuvasa, 1932. Helsingin karttapalvelu.

Sitowise Aineistot: ©Puolustusvoimien tiedustelulaitos 2014. [viitattu 5.2.2024.]

<https://kartta.hel.fi/?setlanguage=fi#>

Kuva 6. Kulosaari ilmakuvasa, 2023. Helsingin karttapalvelu. Sitowise Aineistot:

©Helsingin kaupunki. [viitattu 5.2.2024.] <https://kartta.hel.fi/?setlanguage=fi#>

Kuva 7. Rakentuva huvilakaupunki vuonna 1934. Kuva Veljekset Karhumäki. Helsingin kaupunginmuseo. CC BY 4.0. [viitattu 5.2.2024.]

<https://www.finna.fi/Search/Results?lookfor=kulosaari&type=AllFields&page=2>

Kuva 8. Kulosaaren huvila-alueen suojelumerkinnät. Helsingin karttapalvelu,

kulttuuriympäristöt. Sitowise Aineistot: ©Helsingin kaupunki, ©Museovirasto,

©Uudenmaan liitto. [viitattu 5.2.2024.] <https://kartta.hel.fi/#>

Kuva 9. Suurlähetystöjen käytössä olevat kiinteistöt Kulosaaren huvila-alueella 2024.

Helsingin karttapalvelu, kiinteistökartta. Sitowise Aineistot: ©Helsingin kaupunki.

Kartan tehdyt lisäykset VB. [viitattu 11.3.2024.] <https://kartta.hel.fi/#>

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

Kysymykset

1. Sukupuoli:

mies
nainen
muu
en halua sanoa

2. Ikä:

< 20
20–29
30–39
40–49
50–59
60–69
70–79
80 +

3. Asun Kulosaassa:

huvila-alueella
kerrostaloalueella
muualla, missä?

4. Miten käytät huvila-aluetta? Voit valita useita vaihtoehtoja.

asun alueella
työskentelen alueella
ulkoilen alueella
käytän alueen liikuntapalveluita (GVLK, BS, Kulosaaren liikuntaseura ym.)
käytän seurakunnan palveluja
muulla tavoin, miten?

5. Jos ulkoilet ja urheilet alueella, mitä harrastat? Voit valita useampia vaihtoehtoja.

kävely
juokseminen
pyöräily
uinti
tennis
veneily
puistojumppa
leikkipuistot
jotakin muuta, mitä?

6. Kuinka usein käyt huvila-alueella?

päivittäin
4–6 krt viikossa
1–3 krt viikossa
joka toinen viikko
kerran kuussa
harvemmin
en käytä aluetta

7. Koetko Kulosaaren huvila-alueen tärkeäksi paikaksi itsellesi?

kyllä
ei
en osaa sanoa

8. Jos vastasit kyllä, mikä siellä on sinulle tärkeää tai merkityksellistä?

9. Lempipaikkasi Kulosaarella, miksi?

10. Kuinka hyvin tunnet mielestäsi Kulosaaren paikallishistoriaa?

todella hyvin
hyvin
melko hyvin
kohtalaisesti
en lainkaan
historian tuntemisella ei ole minulle merkitystä

11. Tiedätkö, että osa huvila-alueesta on määritelty valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen joukkoon?

kyllä
ei

12. Jos vastasit kyllä edelliseen kysymykseen, osaatko nimetä paikkoja, rakennuksia tai kadunnimiä mitkä rajaisit yllä mainitun määritelmän sisälle?

13. Mainitse kolme sanaa, jotka kuvaavat sinusta parhaiten Kulosaaren huvila-aluetta?

14. Kuuluvatko suurlähetystöt konsulaatteineen ja muine kiinteistöineen mielestäsi Kulosaaren huvila-alueelle?

kyllä, koska:

ei, koska:

ei ole minulle merkitystä, en tiedä, en halua sanoa

15. Mitä mieltä olet lähetystökiinteistöjen määrästä Kulosaaren huvila-alueella?

niitä on sopivasti

niitä on liian paljon

niitä on liian vähän

ei ole merkitystä minulle

16. Turvallisuus on ulkovaltojen edustustoille tärkeää. Mitä mieltä olet Kulosaaren lähetystöjen turvallisuuteen liittyvästä varustelusta? (valvontakamerat, aidat, ajoesteet, poliisit ym.)

17. Mitä hyvää lähetystöt tuovat sinusta Kulosaareen ja huvila-alueelle?

18. Ovatko lähetystöt tuottaneet sinulle harmia tai häiriötä? Jos ovat niin millaista?

19. Onko sinulla Kulosaaren lähetystöihin liittyviä muistoja, millaisia?

20. Jätä tähän yhteystietosi, jos sinua saa pyytää haastateltavaksi aiheeseen liittyen:

Nimi

Sähköposti

Puhelin

Liite 2. Kyselyn mainos

Kuva: Veera Berner

Kysely huvila-alueen kulttuuriympäristöstä

Haluaisitko jakaa ajatuksia, millainen kulttuuriympäristö Kulosaaren huvila-alue on sinulle ja miten koet lähetystöt ympäristössä?

Kerään aineistoa Jyväskylän yliopiston kulttuuriympäristön tutkimuksen maisterinopintojen opinnäytetyötä varten. Tarkastelen tutkielmassa hyvin paikallista, huvila-alueelle sijoittuvaa *lähetystöjen Kulosaari* -ilmiötä. Kulosaareissa on ollut lähetystöjä pian 70 vuoden ajan, ja ne ovat osaltaan muovanneet huvila-alueen rakennettua kulttuuriympäristöä juuri sellaiseksi kuin se on tänään. Entä millainen vaikutus ilmiöllä on rakennetun kulttuuriympäristön arvottamiseen, säilyttämiseen ja käyttöön tulevaisuudessa?

Kysely kartoittaa miten kulosaarelaiset käyttävät ja kokevat huvila-aluetta jokapäiväisenä, arkipäiväisenä kulttuuriympäristönä.

Vastaathan kyselyyn 15.12. mennessä osoitteessa: <https://link.webropol.com/s/kyselykulo-saarelaisille>

Kiitos avusta!

Lisätiedot: taidehistorioitsija, kulttuuriympäristön tutkimuksen maisteriohjelman opiskelija
Veera Berner, veera.berner@icloud.com

Liite 3. Kyselyn tiedote

Tervetuloa vastaamaan kyselyyn!

Haluaisitko jakaa ajatuksia, millainen kulttuuriympäristö Kulosaaren huvila-alue on sinulle ja miten koet lähetystöt ympäristössä?

Kysely on osa aineistoa Jyväskylän yliopiston kulttuuriympäristön tutkimuksen maisteriopintoihin. Kysely kartoittaa millainen rakennettu kulttuuriympäristö Kulosaaren huvila-alue on paikallisten asukkaiden näkökulmasta. Miten kulosaarelaiset käyttävät huvila-aluetta ja kokevat huvila-alueen omana arkisena ympäristönä.

Vastaamalla kyselyyn annat suostumuksen käyttää vastausta opinnäytetyössä.

Kyselyn lopussa voit jättää yhteystietosi mahdollista haastattelua varten. Yhteystietoja käsitellään luottamuksellisesti ja kyselyyn vastanneiden nimiä ei mainita opinnäytetyössä.

Aineistot luovutetaan opinnäytetyön valmistuttua kulttuuriperintöä tallentavaan arkistoon säilytettäväksi ja käyttöön. Arkistointi vaatii kuitenkin erillisen luvan, jota pyydetään kyselyn lopussa. Kyselyyn saa osallistua myös ilman suostumusta vastauksen arkistointiin. Tällöin vastaus hävitetään maisterintutkielman valmistuttua.

Kiitos avusta ja osallistumisesta!

Lisätiedot:

taidehistorioitsija, kulttuuriympäristön tutkimuksen maisteriohjelman opiskelija

Veera Berner, veera.berner@icloud.com

Liite 4. Kyselyn arkistointilupa

Lupa aineiston arkistointiin:

- Aineiston saa luovuttaa ja arkistoida kulttuuriperintöä tallentavaan arkistoon, jossa se on vapaasti käytettävissä lain sallimissa rajoissa ja hyvän tavan mukaisesti.
- Aineistoa ei saa säilyttää ja arkistoida.

Annan edellä mainitun luvan (valitse toinen vaihtoehdoista):

- Nimelläni. Etunimi ja sukunimi:
- Nimimerkillä. Nimimerkki:

Taustatiedot:

Taustatietojen antaminen on vapaaehtoista. Taustatiedot ovat tärkeitä aineistojen käytölle. Antamasi taustatiedot yhdistetään lähettämääsi aineistoon. Ne luovutetaan kulttuuriperintöä tallentavalle arkistolle, jos olet antanut luvan aineiston luovuttamiseen ja arkistointiin.

Sukupuoli (mies/nainen /muu/en halua sanoa)	
Syntymäaika	
Ammatti	
Paikkakunta/paikkakunnat, joita aineisto koskee	

Yhteystiedot:

Yhteystietojen antaminen on vapaaehtoista. Yhteystietosi tallennetaan aineiston mukana kulttuuriperintöä tallentavaan arkistoon, jolla on tietosuojalainsäädännön mukainen oikeus käsitellä henkilötietoja yleisen edun mukaisessa arkistointitarkoituksessa, jos olet antanut luvan aineiston luovuttamiseen ja arkistointiin. Aineiston tietoja saa käyttää, säilyttää ja julkaista kyseisen arkistoon tehtävien täyttämiseksi lain sallimissa rajoissa ja hyvän tavan mukaisesti. Arkisto tulee käyttämään vastaajien yhteystietoja tulevia yhteydenottoja ja arkistointitarkoituksia varten. Yhteystietoja pyydetään hankkeen jälkeisiä, esimerkiksi mahdollisia tutkimustarkoituksia ja tekijänoikeuteen liittyviä lupatiedusteluja varten, sillä aineiston julkaiseminen tai käyttö esityksissä on mahdollista vain tekijän luvalla. Mikäli lähettämäsi aineisto arkistoidaan vain nimimerkillä, aineistoa on mahdollista siteerata, mutta ei julkaista kokonaan.

Nimi	
Sähköposti	
Katuosoite	
Postinumero ja -toimipaikka	
Puhelin	